

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 71

София, четвъртък, 14 април

1932 г.

73. заседание

Срѣда, 13 април 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 35 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е :

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1501	4) за разрешаване на Столичната община да сключи заемъ. (Първо и второ четене)	1506
Питане отъ народнитѣ представители М. Станевъ и Д. Икономовъ къмъ министъра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, относно интернирането на Димитъръ Митовъ, отъ с. Младово, Новозагорско. (Съобщение)	1501	5) за освобождаване отъ отговорностъ и за окончателно отчитане бившия секретаръ-бирникъ на Джулунската селска община, Горноорѣховска околия, и пр. (Първо и второ четене)	1506, 1507
Комисии — попълване. Попълване състава на парламентарнитѣ комисии.	1502	Предложения:	
Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието по искането разрешение за даване подъ съждъ народния представителъ Христо Георгиевъ Софиевъ. (Прочитане решението на комисията за недаване такова разрешение)	1502	1) за одобрение подписания въ София на 23 юний 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и съдебно уреждане между България и Белгия. (Приемане)	1507
Законопроекти:		2) за одобрение подписания въ София на 26 юний 1931 г. договоръ за помирение, съдебно уреждане и арбитражъ между България и Испания. (Приемане)	1507
1) за измѣнение и допълнение на закона за амнистията отъ 5 януарий 1932 г. (Предложение на народния представителъ А. Аврамовъ) (Съобщение)	1502	3) за одобрение подписания въ София на 26 ноември 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и съдебно уреждане между България и Норвегия. (Приемане)	1507
2) за разрешаване временни кредити за нуждитѣ на държавата презъ месецитѣ априлъ и май 1932/1933 финансова година. (Първо и второ четене)	1502	4) за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание. (Първо четене — продължение разискванията)	1507
3) за извънбюджетенъ (сврѣхсметенъ) кредитъ за 1931/1932 финансова година. (Първо четене)	1505	Дневенъ редъ за следващото заседание	1522

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присѣствуватъ нужното число народни представители, заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ д-ръ Атанасъ, Бръшляновъ Цоню, Василевъ Славейко, Гуревъ Василь, Даскаловъ Стефанъ, Дековъ Петко, Деневъ Андрей, Деневъ Панайотъ, Димовъ Вергилъ, Дичевъ Петко, Дочевъ Момчо, Ивановъ Запрянь, Казанаклиевъ Георги, Калфовъ Христо, Капитановъ Анастасъ, Кафеджийски Георги, Кемилевъ Никола, Коевски Василь, Косачевъ Йорданъ, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Лоловъ Господинъ, Лунговъ Николай, Лѣкарски Иванъ, Маринчевъ Георги, Мартушковъ Алекси, Молдовъ Владимиръ, Молдовъ Янаки, Мустафовъ Али, Найденовъ Никола, Нейковъ Димитъръ, Нейчевъ Адамъ, Неновъ Атанасъ, Николаевъ Александъръ, Петровъ Никола, Русевъ Иванъ, Савовъ Николай, Симеоновъ Иванъ, Славовъ Кирилъ, Стайновъ Петко, Станковъ Владимиръ, Таслаковъ Цвѣтко, Тажировъ Хафузъ Юсеинъ, Франгя д-ръ Александъръ, Христовъ Трайко, Цанковъ Александъръ и Чирпанлиевъ д-ръ Никола)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:

На г. Никола Тошевъ — 2 дена;
На г. Анастасъ Капитановъ — 4 дни;
На г. Никола Гашевски — 2 дена и
На г. Георги Костовъ — 1 день.

Народниятъ представителъ г. Александъръ Мартушковъ моли да му се разреши 60-дневенъ отпускъ по болестъ. Ползувалъ се е досега съ 33 дни отпускъ. Следва Събранието да му разреши искания отпускъ.

Които г. г. народни представители сѣ съгласни да се разреши на народния представителъ г. Александъръ Мартушковъ 60-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѣпило е питане отъ народнитѣ представители Митю Станевъ и Димитъръ Икономовъ къмъ г. министъра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно интернирането на Димитъръ Митовъ, отъ с. Младово, Новозагорско.

Това питане ще се изпрати на г. министъра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, за да отговори.

Постъпилъ е законопроектъ, подписанъ отъ нужното число народни представители, за измѣнение и допълнение на закона за амнистията отъ 5 януарий 1932 г. (Вж. прил. Т. I, № 59)

Ще се напечати, раздаде на г. г. народнитѣ представители и постави на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — попълване състава на парламентарнитѣ комисии.

Бюрото предлага да се попълнятъ парламентарнитѣ комисии както следва:

По Министерството на финанситѣ: вмѣсто Василь Домучиевъ и Стамо Пулевъ — първиятъ касиранъ, вториятъ покойникъ — да се поставятъ д-ръ Никола Думановъ и Вергилъ Димовъ.

Които приематъ тая поправка въ състава на комисията по Министерството на финанситѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

По Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти: да се заличи Стамо Пулевъ и вмѣсто него да се постави Иванъ Василевъ.

Които приематъ тая поправка въ състава на комисията по Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Въ прошетарната комисия: да се заличи Никола Сапунджиевъ и вмѣсто него да се постави Павелъ Георгиевъ.

Които приематъ тая поправка въ състава на прошетарната комисия, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Въ комисията по Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ: вмѣсто д-ръ Христо Мутафовъ да се постави Крумъ Кораковъ.

Които приематъ тая поправка въ състава на комисията по Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Въ комисията по провѣрка на изборитѣ: да се заличи Иванъ Стойновъ, покойникъ, и вмѣсто него да се постави Стефанъ Таковъ.

Които приематъ тая поправка въ състава на комисията по провѣрка на изборитѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Въ комисията по Министерството на просвѣтата: вмѣсто Апостолъ Стойковъ да се постави Младенъ Синигерски.

Които приематъ тая поправка въ състава на комисията по Министерството на народното просвѣщение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — докладъ на комисията по Министерството на правосъдието по искането разрешение за даване подъ съдъ народния представителъ Христо Георгиевъ Софиевъ, (Чете)

„Протоколъ.

„Днесъ, 31 мартъ 1932 г., комисията по Министерството на правосъдието на XXIII-то обикновено Народно събрание, първа редовна сесия, сложи на разглеждане писмото на замѣстникъ-полеви воененъ прокуроръ при Софийския полеви воененъ съдъ, подъ № 1810, отъ 19 мартъ 1932 г., съ което се съобщава, че народниятъ представителъ Христо Георгиевъ Софиевъ, отъ гр. Дупница, е привлеченъ като обвиняемъ по следствено дѣло № 93/1931 г. — паркетно дѣло № 734/1931 г. по чл. 7 отъ закона за защита на държавата и се иска разрешение отъ Народното събрание, съгласно чл. 96 отъ конституцията на българското царство, въ връзка съ чл. 86 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, за даването му подъ съдъ.

„Комисията, като взе предъ видъ: че, както явствува отъ цитираното писмо на замѣстникъ-полеви воененъ прокуроръ при Софийския полеви воененъ съдъ, народниятъ представителъ Христо Георгиевъ Софиевъ, отъ гр. Дупница, се обявява по чл. 7 отъ закона за защита на държавата, който не предвижда най-тежко наказание, то на основание чл. 96 отъ конституцията на българското царство и чл. чл. 86 и 87 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание,

„Р Е Ш И:

„Комисията по Министерството на правосъдието приема, че не трѣбва да се разреши тегленето подъ съдъ на на-

родния представителъ Христо Георгиевъ Софиевъ, отъ гр. Дупница, по обвинението му по следствено дѣло № 93/1931 г. — паркетно дѣло № 734/1931 г. при Софийския военноплеви съдъ по чл. 7 отъ закона за защита на държавата“.

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за разрешаване временни кредити за нуждитѣ на държавата презъ месецитѣ априлъ и май отъ финансовата 1932/1933 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 57)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Икономовъ.

С. Омарчевски (з): При второто четене се изкажете.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Икономовъ! Ако желаете да развивате общи дебати по бюджета, азъ бихъ Ви помолилъ — понеже подиръ 7—8 дни ще внесемъ бюджетопроекта на държавата за новата финансова година — да оставите това при разискванията по бюджета, за да не ставатъ повторения.

Отъ работницитѣ: Добре, хайде!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за разрешаване временни кредити за нуждитѣ на държавата презъ месецитѣ априлъ и май отъ финансовата 1932/1933 г., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Предлагамъ спешностъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя за спешностъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да докладва законопроекта на второ четене.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за разрешаване временни кредити за нуждитѣ на държавата презъ месецитѣ априлъ и май отъ финансовата 1932/1933 година“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ за главното на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Чл. 1. Разрешаватъ се на министра на финанситѣ кредити за посрещане на неотложни нужди:

а) до 500.000.000 л. за министерствата и дирекциитѣ, и

б) до 150.000.000 л. за отдѣлния бюджетъ на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата.

Министърътъ на финанситѣ, до приемането на бюджета за 1932/1933 финансова година отъ Народното събрание, презъ месецитѣ априлъ и май 1932 г. има право да отпуска отъ тия кредити суми срещу разписки по искане на министерствата, дирекциитѣ и Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата и то въ размѣръ до $\frac{2}{3}$ отъ кредититѣ по бюджетитѣ имъ за 1931/1932 финансова година.

Отпустнатитѣ суми се включватъ въ месечниятъ бюджетъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ нѣма да говоря нищо по съдържанието на този законо-

* За текета на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 57.

проектъ. Обаче, по поводъ изявленията, които г. министър-председателятъ направи, че бюджетопроектътъ на държавата ще се внесе подиръ 7—8 дена, азъ бихъ искалъ да имаме по-положителенъ отговоръ отъ него, защо вънасянето се тъй много забави, когато бюджетътъ на държавата трѣбваше да бѣде отдавна внесенъ и до края на м. мартъ гласуванъ, а ние сме сега въ срѣдата на м. априлъ. По моето разбиране, онѣзи въпроси, които има да се разглеждатъ въ Съвета на Обществото на народитѣ и въ Финансовия комитетъ, колкото и да сѣ свързани съ бюджета и да сѣ причина за неговото закъсняване, все пакъ не сѣ извинение, да се отложи тъй дълго вънасянето на бюджетопроекта и да се постави на разглеждане кой знае кога, при отсъствието на една ясна декларация.

Г. г. народни представители! Ще си припомнимъ, че и въ печата бѣха изказани различни мнения по поводъ вънасянето на бюджетопроекта, а именно: дали ще се внесе той, или пъкъ ще се внесе законопроектъ само за две дванадесетинки. Г. финансовиятъ министъръ, мисля, се бѣ изказалъ, че предъ видъ затрудненото положение, не ще може да се внесе овреме бюджетопроектътъ и ще трѣбва да гласуваме дванадесетинки. Обаче по едно време г. министъръ Мушановъ направи изявления въ противенъ смисълъ, като заяви, че това било празна работа и че бюджетопроектътъ ще се гласува, безъ да се гласуватъ предварително дванадесетинки. Интересно би било да се знае, коя е била причината на това различие въ мненията на министритѣ по единъ въпросъ толкова важенъ и смѣстивъ.

Ние имаме всички основания да очакваме отъ новото правителство, което навремето си достатъчно критикува бюджета на бившето правителство, следъ поемането на властта, ако не да коригира бюджета, то подиръ 9-месечно управление поне да бѣде готово съ своя бюджетопроектъ. Азъ не смѣтамъ, че смѣстивата причина за закъсняването на бюджета сѣ толкова въпроситѣ, свързани съ Финансовия комитетъ, колкото това, че министерствата не сѣ готови съ своитѣ бюджетопроекти и още не сѣ въ състояние да направятъ онѣзи съкращения, които сѣ необходими, за да се балансира бюджетопроектътъ на държавата. Това е моето убеждение. Азъ знамъ — а това се изнесе и въ печата — че въпрѣки декларацията на г. министър-председателя, че ще бѣде внесенъ единъ балансиранъ бюджетъ и то въ размѣръ, който е препоръчанъ отъ Финансовия комитетъ, отдѣлнитѣ министерства сѣ представили своитѣ бюджетопроекти така, че общиятъ сборъ надхвърля сумата 7 милиарда лева. Следователно, съкращенията, които сѣ препоръчани и които сѣ очаквани, не сѣ могли да се проведатъ. Всичко това ме навежда на мисълта, че причината за закъсняването на бюджетопроекта на държавата не се корени въ въпроситѣ, които имаше да се разрешаватъ отъ Финансовия комитетъ и които предстои да се разглеждатъ отъ Съвета при Обществото на народитѣ презъ настоящата му априлска сесия, колкото въ самото правителство. И азъ бихъ помолилъ г. министър-председателя да отстрани тая вътрешна причина, тая парализация, тая недееспособностъ, тога нежелание на министерствата да представятъ съкращенията, за да може Народното събрание да извърши най-главната работа, не въ едно нормално време, а въ днешно време, когато действително трѣбва да се направятъ голѣми съкращения. Защото, г. г. народни представители, сигурни ли сме ние, че нашитѣ въпроси ще бѣдатъ ликвидирани тъй, както ние искаме и то въ едно кѣсно време отъ Съвета на Обществото на народитѣ въ настоящата му сесия? Доколкуто могатъ да се разбератъ телеграмитѣ, които идатъ отъ Женева, може да се случи и друго, а именно, нашитѣ въпроси, заедно съ тия на Гърция, Австрия и Унгария, да бѣдатъ отложени за майската сесия на Съвета на Обществото на народитѣ — както се и говори.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Юнската сесия.

К. Пастуховъ (с. д): Тогава азъ бихъ попиталъ, въ какво положение ще се намирѣ нашата държава, нашиятъ народъ, нашето правителство, ако то не е въ състояние да поднесе на Народното събрание единъ бюджетопроектъ? Това толкова повече, г. г. народни представители, че за мене е още въ мѣла, е още неясенъ единъ въпросъ, който не се разясни и отъ обясненията, които г. министър-председателятъ има случая да даде предъ Народното събрание по поводъ моето питане, въ което азъ ясно поставихъ въпроса: препорѣжитѣ, внушенията, които идатъ отъ Финансовия комитетъ, сѣ ли въ връзка съ съкращенията, които ще направимъ въ бюджетопроекта на държавата, или, по-конкретно казано, дали не ни

се подсказва, че най-първо българското правителство е длъжно да даде доказателства, че ще изпълни своитѣ обещания, тъй като досега се подозира, че декларациитѣ, правени отъ български министри въ Женева, се забравятъ, следъ като дойдатъ въ София, по вътрешни причини? Та дали сега не ни се подсказва да отстранимъ този недѣлъ и, преди всичко, да дадемъ доказателства на дѣло, че се вслушваме въ даденитѣ препорѣжки, като представимъ единъ бюджетъ балансиранъ и съкратенъ, за да може тогава и другата страна да се отзове на исканитѣ отъ българското правителство облекчения?

Азъ мисля, г. г. народни представители, че не трѣбва да се вдаваме толкова много на тая мисль — че нашиятъ бюджетъ зависи отъ това, дали облекченията, съ които Финансовиятъ комитетъ въ Парижъ се съгласи и които трѣбва да се докладватъ въ Женева, ще бѣдатъ одобрени или не отъ Съвета на Обществото на народитѣ. За мене, при днешнитѣ ненормални обстоятелства, когато зовѣтъ за икономии е повсемѣстенъ и когато за всички ни е ясно, че не може да имаме и нѣма да имаме балансиранъ бюджетъ, ние не можемъ да гласуваме дванадесетинки, които сочатъ на дефицитерно упражнение на бюджета. Ние ще извършимъ престѣпление, ако продължимъ тая система, тая политика на дефицити, за да увеличаваме милиардитѣ задължения и, следователно, да подронваме устоитѣ на държавата и да я направимъ неспособна да води една социална политика въ полза на трудещитѣ се маси въ България, за да имъ помогне и облекчи тѣхното положение.

Его защо, като смѣтамъ, че нѣма никаква смѣстива причина да не бѣде внесенъ бюджетопроектътъ навреме и като укорявамъ правителството, че не е изпълнило своя дългъ, че не е изпълнило повеленията на закона за бюджета, отчетността и предприятата, че не се е съобразило даже съ традицията, която се следва отъ нѣколко години подъ редъ — толкова повече, че, като ново правителство, то имаше длъжността да внесе смѣстива корекция въ единъ старъ бюджетъ — азъ моля поне сега г. министър-председателятъ да ни направи едни покатегорични изявления относително времето, когато смѣта, че ще бѣде внесенъ бюджетопроектътъ, за да се знае кога именно Народното събрание ще може да пристѣпи къмъ изпълнение на една отъ най-важнитѣ свои работи. А Народното събрание би трѣбвало и сега да даде на правителството да разбере, че то е направило едно непростено опущение съ закъсняването на бюджета и, следователно, неговата — на правителството — длъжностъ е не да пресипва отъ пусто въ праздно, а да изпълни единъ свой дългъ, като сезира Събраниято часъ по-скоро съ редовния бюджетъ на държавата.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министър-председателятъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Уважаемиятъ г. Пастуховъ е правъ да упрѣкне правителството въ това, че то не е внесло въ законния срокъ редовния бюджетъ. Азъ приемамъ упрѣка и смѣтамъ, че действително това е единъ недостатъкъ въобше на нашитѣ управления. И азъ често пѣти отъ тамъ (Сочи лѣвицата) съмъ атакувалъ правителствата, които не въ законнитѣ срокове сѣ вънасяли бюджетитѣ въ Народното събрание.

Ако бѣше само тоя упрѣкъ — единъ добросъвестенъ упрѣкъ — азъ бихъ го приелъ; но мене ми се чини, че мотивитѣ на г. Пастуховъ, за да прави този упрѣкъ, не сѣ прави. Даже ако погледнѣше сериозно на работитѣ въ страната, мене ми се чини, че г. Пастуховъ би намѣрилъ всички снизхождения за нашия кабинетъ, по съображения и външни, и вътрешни.

Г. г. народни представители! Азъ ще отхвърля подозренията, които г. Пастуховъ изказа — като-че-ли пакъ нѣкаква, кой знае каква голѣма политическа залиясия имало въ това, че нѣкъде вестницитѣ съобщили, какво двѣтъ дванадесетинки били готови, а министър-председателятъ казалъ, че не сѣ готови!

Х. Стаевъ (нац. л. о): Обратното.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Или обратното. Намѣрението ни бѣше да представимъ бюджетъ за една дванадесетинка, смѣтайки, че до края на месецъ априлъ ще може да се гласува редовниятъ бюджетъ. Даже смѣтахме да минемъ безъ всѣкаква дванадесетинка, защото, ако можехме да гласуваме бюджета до края на

м. април, нѣмаше да има нужда отъ никаква дванадесетинка. Но когато видѣхме, че не ще успѣемъ да направимъ това, решихме да внесемъ законопроектъ за две дванадесетинки.

Азъ схващамъ мисълта на г. Пастуховъ каква е: понеже се смѣта, че бюджетътъ за 1931/1932 г. ще се приключи съ единъ дефицитъ надъ 1 милиардъ лева, самиятъ фактъ, че внасяме две дванадесетинки, означава, че ние вземаме $\frac{1}{6}$ отъ дефицита на тазгодишния бюджетъ, че изобщо реформитъ, които искаме да прокараме въ новия бюджетъ, ги накръпяваме нѣкакъ-си съ тия две дванадесетинки.

Г. г. народни представители! Ние сме се спирали на този въпросъ и сме го обмисляли, и затуй персоналниятъ разноски отъ първи априлъ ги предвиждаме съ огледъ на съкращенията, които ще предложимъ въ редовния бюджетопроектъ. Тия съкращения — за които се вече доста шуми — сѣ направени вече по административенъ редъ и сѣ въ сила за тия два месеца. Нима вие мислите, че дветъ дванадесетинки отъ бюджета представляватъ 500 милиона лева за министерствата и 150 милиона лева за Дирекцията на желѣзницитъ? Тѣ сѣ надъ 1 милиардъ лева. Ние имаме предъ видъ това. Но ние искаме само такива кредити, съ които ще можемъ да посрещнемъ изплащането на чиновническитъ заплати за месецитъ априлъ и май. Много отъ разходите по редовния бюджетъ за 1931/1932 г. не се предвиждатъ въ законопроекта за разрешение временни кредити за нуждитъ на държавата презъ месецитъ априлъ и май, защото ние сме предвидѣли известни съкращения въ бюджетопроекта за 1932/1933 г. и сме взели мѣрки, щото тия съкращения да бѣдатъ въ сила и за тия два месеца.

Ето защо азъ мисля, че ако г. Пастуховъ бѣше разбралъ нашето намѣрение, нѣмаше да хвърли упрѣка, който ни хвърля.

Г. Пастуховъ иска по-положителни сведения отъ чужбина. Азъ имамъ случай да говоря днесъ въ 3 ч. по телефона съ Женева. Докладътъ на Финансовия комитетъ по нашия въпросъ ще се разгледа утре отъ Съвета на Обществото на народитъ, а по отношение подпомагането на другитъ три държави — Австрия, Унгария и Гърция — и по Дунавския въпросъ се отлага за 9 май. Тѣй че, утре ще имаме сведения за решенията на Съвета на Обществото на народитъ.

Нѣкой отъ сговориститъ: Може да се отложи решението на Съвета.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Утре, утре Съветътъ на Обществото на народитъ ще разгледа доклада на Финансовия комитетъ по нашия въпросъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): А ще се реши ли въпросътъ?

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Откъде да знае министъръ-председателътъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Той е сезиранъ да го разреши. Иначе нѣмаше да го поставятъ на специално разглеждане, а щѣха да го отложатъ за 9 май, както за другитъ три държави.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Само нашиятъ ли въпросъ ще се разглежда? Гръцкиятъ нѣма ли да се разглежда?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Само нашиятъ въпросъ. Всички други въпроси сѣ отложени за 9 май. Друго нищо положително не мога да ви кажа.

Г. Пастуховъ иска да знае кога ще внесемъ бюджетопроекта за 1932/1933 г. Азъ ви казахъ: намѣрението на правителството бѣше до края на този месецъ да свършимъ съ бюджета. Но не можемъ, не ни е възможно.

Но не трѣбва да се забравя, че съ закона за бюджета ще има да разрешимъ редъ въпроси. Обикновено съ закона за бюджета се измѣняватъ редица законоположения, които би трѣбвало да се измѣнятъ съ специални закони — една практика, която трѣбва всички да осѣдимъ, която винаги сме осѣждали. Но бюджетътъ е въ връзка съ закона за прѣжитъ данци, съ закона за косвенитъ данци и други закони, които, ако започнемъ да ги измѣняваме отдѣлно, нѣма да ни стигнатъ и месеци.

Ето защо, имайки предъ видъ времето, въ което работимъ — ние сме единъ новъ кабинетъ, който отъ

9 месеца работи — вие не можете да искате отъ насъ да реформираме всички закони и да внесемъ навреме бюджетопроекта.

К. Пастуховъ (с. д): За деветъ месеца една жена ражда.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако вие, г. Пастуховъ, сравнявате законодателнитъ раждания съ раждането на единъ човѣкъ, и ако бихте могли за деветъ месеца да направите всичкото това, вие трѣбва да сте единъ чародей! (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

И. Василевъ (з): Затуй сѣ се толкова наплодили.

З. Ивановъ (раб): Вижте имъ партията.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Има нѣща несравними. Но ако нашиятъ Парламентъ би могълъ да се сравни съ една жена, която би трѣбвало да роди едно или две деца, азъ бихъ казалъ, че тя е родила досега 102 деца — толкова законопроекти имаме. Но въпросътъ стои другояче.

Та, г-да, искате отъ единъ новъ кабинетъ, отъ едно ново Народно събрание да прокара закони — ама че то ги прокара. Искате да реформира бюджета. Имаме единъ калѣпъ, по който 7—8 години наредъ сѣ правени бюджетитъ. Какъ смѣтате, г. Пастуховъ, че съ единъ замахъ може да се реформира единъ бюджетъ въ приходитъ и разходите му? Азъ зная какви усилия ще трѣбватъ на болшинството и на Парламента, за да може да посрещне даже съкращенията, които ние ще направимъ. Азъ зная какви борби ще има тукъ въ това отношение, но ще направимъ съкращения. Бждете увѣренъ въ това, г. Пастуховъ! И мога да ви кажа, че причината заедо досега не сме внесли бюджетитъ, не е тази, че нѣкои отъ моитъ колеги не били искали да се подчинятъ. Вие като-че-ли искате да отдалете внасянето на този законопроектъ за дванадесетинки на туй, че нѣкои отъ колежитъ министри не били съгласни по бюджета.

К. Пастуховъ (с. д): Не е тази причината.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Досега имаме готови 5—6 бюджетопроекти, въ които сѣ направени съкращения, които смѣтамъ, че сѣ много добри. И въ другитъ бюджетопроекти ще направимъ съкращения. Но вие, г. Пастуховъ, не сте отъ онѣзи, които не знаятъ какво значи да се правятъ съкращения, какви недоволства се явяватъ въобще, когато се съкращава. Вие знаете, че правенето съкращения е едно трудно дѣло. Въпрѣки това, обаче, ние ще направимъ съкращения.

Азъ приемамъ за много правиленъ упрѣка, който ни се прави отъ г. Пастуховъ, че сме закъснѣли съ бюджетопроектитъ и че е желателно винаги правителствата да сѣ въ състояние въ законния срокъ да внасятъ бюджетопроектитъ, за да имаме на 1 априлъ гласуванъ новъ бюджетъ. Но смѣтамъ, че при положението, въ което сме работили, при положението, въ което се намираме, когато ни предстоитъ за разрешаване въпроси, които сѣ въ връзка съ бюджета, не можеше да не закъснѣемъ съ внасянето на бюджета. Когато съмъ по-свободенъ да показвамъ, че кажа защо трѣбваше днесъ да прокараме дванадесетинки, а редовния бюджетъ да оставимъ за по-подире, и азъ съмъ дълбоко убеденъ, че г. Пастуховъ все ще приеме аргументитъ ми за искрени.

К. Пастуховъ (с. д): Ама не ги казвашъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ехъ, не ги казахъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Г. министъръ-председателю! Дванадесетинки много пѣти сѣ прокаравани. Тѣ се налагатъ. Но кажете ми: бюджетътъ ще бѣде ли намаленъ — понеже критикувате нашия бюджетъ — или нѣма да бѣде намаленъ? Това бихме желали да знаемъ. Това е правилното. Вие сте министъръ-председателъ, ще кажете, ще има ли намаление въ вашия бюджетъ или нѣма да има. Ние не ви налагаме намалението — то е ваша отговорностъ — но искаме да кажете на Парламента, горе-долу какъвъ ще бѣде вашиятъ бюджетъ, понеже минавате къмъ дванадесетинки.

А. Бояджиевъ (раб): Тѣ следватъ вашата политика.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ако следватъ нашата политика, добре ще напръвятъ; но не я следватъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Позволете ми да разясня и този малък споръ между г. Данаиловъ и г. Бояджиевъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Нѣмамъ споръ. Азъ съмъ достатъчно самостоятеленъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: (Къмъ Г. Т. Данаиловъ) Г. Бояджиевъ Ви каза, че ние следваме Вашата политика, а Вие му отговорихте, че бихме направили добре, ако бихме я следвали. Позволете ми да кажа, че когато въ миналия кабинетъ се сътиха да правятъ икономии, то бѣше вече въ осмата година отъ управлението имъ. Ако съ този умъ управлявахте (Сочи сговориститѣ) осемъ години, на България биха се направили тъкмо три милиарда лева икономии. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ отговарямъ за осмата година.

Д. Ачковъ (нац. л. о): (Къмъ министъръ-председателя) Има си хасъ и Вие да мислите на осмата година да направите съкращения!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Ние ще започнемъ още отъ първата година, а до осмата година, ако е рекълъ Господъ, чини ми се, че все ще има повече медъ и масло. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Азъ съжалявамъ, че г. Данаиловъ не е слушалъ какво говорихъ. Азъ казахъ, че съкращенията ги правимъ. Даже когато отидохме предъ Финансовия комитетъ да излагаме нашето положение, ние бѣхме силни да кажемъ, че ние сме дошли до убеждението, че сами трѣбва да си помагаме, па тогава да искаме отъ чужденеца да ни помага. И мога да ви увѣря, че намаленията ще ги направимъ. Казахъ ви, че въ 5-тъ бюджетопроекти, които досега сме разгледали въ Министерския съветъ, сме направили икономии. Тия бюджетопроекти се вече печататъ, даже има нѣкои вече отпечатани. Ние ще се стремимъ, колкото е възможно, да уравнилимъ бюджета.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): По просвѣтата, напримѣръ, ще има ли намаление?

Отъ мнозинството: Чакайте бе!

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з) и **С. Таковъ** (з): Бюджетътъ на просвѣтата още не е готовъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Чакайте, г. Данаиловъ, не бързайте!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не знамъ. Азъ само питамъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Моля ви се, г-да! Недейте иска днесъ отъ мене да ви казвамъ дали по бюджета на Министерството на просвѣтата ще направимъ намаление.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ не казвамъ да направите намаление по просвѣтата. Питамъ Ви само.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: По всичкитѣ бюджети ще направимъ намаление.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Питамъ само.

К. Пастуховъ (с. д): Ама, г. министре! Стига сте спрѣгали глаголитѣ все въ бждеще време. Време е вече да ги спрѣгате въ настояще време. (Смѣхъ)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ мисля, че ще бжде бждеще, ако ви кажа, че подиръ 7 дена ще направимъ това; а ако трѣбва да ви говоря за настояще, то значи да кажа, че днесъ ви представямъ бюджета. Обаче днесъ ние ви представяме само законопроектъ за две дванадесетинки.

К. Пастуховъ (с. д): Народътъ иска да спрѣгате глаголитѣ въ настояще време.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Викайте Баланъ да разреши въпроса за спреженията.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Азъ завършвамъ. Бждете увѣрени, че ние ще употребимъ максимумъ усилия, за да уравнилимъ бюджета, и ще го уравнилимъ. Обаче често пѣти това зависи не само отъ нашата воля — зависи отъ много събития. Но всетаки ние ще направимъ всичко възможно — както никой досега въ тая страна — за да докажемъ на българския народъ, че искаме да заздравимъ българскитѣ държавни финанси. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 1, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Членъ 2. Министърътъ на финанситѣ има право да отпуска за месецитѣ априль и май 1932 г. суми срещу разписки за неотложнитѣ нужди на фондоветѣ въ размѣръ до 2/12 отъ кредититѣ имъ за 1931/1932 финансова година и то до приемането на бюджетитѣ имъ за 1932/1933 финансова година отъ Народното събрание. Съ сумитѣ по разпискитѣ да се задължаватъ смѣткитѣ на съответнитѣ фондове.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 2, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Членъ 3. За сезонни работи и нужди, както и за изплащане на разходи по сключени договори, министърътъ на финанситѣ може по изключение да отпуска и по-голѣми суми отъ 2/12.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 3, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Членъ 4. Следъ като Народното събрание приеме бюджетитѣ за 1932/1933 финансова година, министърътъ на финанситѣ опредѣля срокъ за оформяване на всички разходи, отпуснати срещу разписки по настоящия законъ.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 4, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Членъ 5. Всички постановления на закона за бюджета на държавата, закона за бюджета на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища и закона за бюджета на разнитѣ фондове на държавата за 1931/1932 финансова година оставатъ въ сила и действие презъ месецитѣ априль и май 1932 г.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 5, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Чете)

„Членъ 6. Законътъ за удържки върху заплатитѣ на държавнитѣ служители, на служителитѣ при изборнитѣ, общественитѣ и автономни учреждения, както и върху пенсийтѣ за изслужено време за до края на финансовата 1931/1932 година остава въ сила и действие и презъ месецитѣ априль и май 1932 г., съ изключение на членове 7, 8, 9, 10, 11 и 12, които отъ 1 априль 1932 г. се отмѣняватъ.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 6, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ четвъртата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за извънбюджетенъ (сврѣхсметенъ) кредитъ за финансовата 1931/1932 г.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-секретаръ д-ръ И. Бешковъ (з): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 58)

По чл. 1 на законопроекта сумата по редовния бюджет на държавата от 45.756.460 л., става на 46.046.460 л.

Във подробната таблица, по редовния бюджет за Народното събрание, към текста на § 17 — „за временни стенографи и машинописци“ — се добавя във края „и коректори“, като сумата от 230.000 л. се намалява на 150.000 л.

Добавя се § 26а: (Чете) „За възнаграждение за по-щепен труд на персонала при Народното събрание (чл. 66; алинея първа, от закона за държавните служители) за всяко заседание на Събрания след 6 часа след пладне до закриването му, като се смята всеки час или част от часа на заседанието за два часа, т. е. два за четири часа и пр., и като всеки служител получава възнаграждение, съответно на бюджетната му заплата, без повишенията за всеки прослужени 6 години, считано от 1 април 1931 г. — 370.000 л.“

Г. Т. Данаилов (д. сг): Таблицата изобщо не се чете, а само законопроектът.

Замъстник-секретарь д-ръ И. Бешков (з): Азъ чета таблицата, понеже във нея има измънения.

Във таблицата сборътъ отъ сумитъ по редовния бюджетъ се промъня отъ 45.756.460 л. на 46.046.460 л.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за извънбюджетенъ (въвъх-сметенъ) кредитъ за 1931/1932 финансова година, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще моля законопроектътъ да отиде във комисията.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Тия членове отъ законопроекта, съ които измъните кредититъ по закона за бюджета, ще видимъ дали така леко ще могатъ да минатъ във комисията.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ съмъ навикналъ и на тежикото. И тукъ искамъ да Ви видя. Защо не взехте думата?

Г. Т. Данаилов (д. сг): И въ меншеството има съзнание за законность.

Замъстник-секретарь д-ръ И. Бешков (з): Във комисията ще разгледаме тия въпроси.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Пристъпваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за разрешаване на Столичната община да сключи заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): Прочита законопроекта изцъло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 53)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за разрешаване на Столичната община да сключи заемъ, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Предлагамъ, по спешность, да се гласува законопроектътъ и на второ четене.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министра на вътрешнитъ работи, да се гласува законопроектътъ, по спешность, и на второ четене, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Чете).

„ЗАКОНЪ“

за разрешаване на Столичната община да сключи заемъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ така прочетеното заглавие на законопроекта, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 53.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Чете).

„Чл. 1. Разрешава се на Столичната община да сключи заемъ отъ фондоветъ, учредени съ законъ при същата община на сума 7.490.291 лева, както следва:

а) отъ фондъ „Съграждане, уредба и благоустройство на пазара на добитъкъ“ — 4.190.291 л.

б) отъ фондъ „Обезщетение притежателитъ на конфексувано месо“ — 2.000.000 л. и

в) отъ фондъ „Пожарно дъло“ — 1.300.000 л.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 1, тъй както се прочете, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Чете).

„Чл. 2. Добитата сума отъ заема ще се употреби изключително за продължение работитъ по постройката на водопровода Рила—София.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 2, тъй както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Чете).

„Чл. 3. Заемътъ ще се повърне веднага за възстановяване на съответнитъ фондове съ принадлежащата се лихва, която биха донесли, ако не биха изтеглени, следъ сключването на редовенъ заемъ, нуженъ за довършване на водопровода Рила—София.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 3, тъй както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Чете).

„Чл. 4. Получената сума отъ заема ще се впише на приходъ и разходъ във бюджета на предприятието „Водопроводъ Рила—София.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 4, тъй както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Пристъпваме къмъ разглеждане на точка шеста отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за освобождаване отъ отговорность и за окончателното отнѣтане бившия секретарь-бирникъ на Джулюнска селска община, Горнооръховска околия, Търновски окръгъ, Димитъръ М. Нейковъ, родомъ отъ с. Джулюница, същата околия, по отчетитъ му общински и скотовъдни фонди, за време отъ 2 мартъ 1923 г. до 30 юний с. г. за финансовата 1922/1923 г., които сж изгоръли на 14 срещу 15 августъ 1923 г., заедно съ общинското помъщение.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Прочита законопроекта изцъло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 54)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене прочетенния законопроектъ, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Предлагамъ, по спешность, да се гласува законопроектътъ и на второ четене.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министра на вътрешнитъ работи, да се гласува законопроектътъ, по спешность, и на второ четене, моля, да вдигнатъ ръжка. Мнозинство, Събраниято приема.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Чете).

„ЗАКОНЪ“)

за освобождаване от отговорност и за окончателното отчитане бившия секретарь-бирникъ на Джулюнска селска община, Горноорѣховска околия, Търновски окръгъ, Димитър М. Нейковъ, родомъ отъ с. Джулюница, същата околия, по отчетитъ му общински и скотовъдни фондъ за време отъ 2 мартъ 1923 г. до 30 юний същата година, за финансовата 1922/1923 година, които сж изгорѣли на 14 срещу 15 августъ 1923 г., заедно съ общинското помѣщение“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ така прочетеното заглавие на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Членъ единственъ. Освобождава се отъ отговорност и се счита за окончателно отчетенъ отчетникътъ при Джулюнска селска община, Горноорѣховска околия, Димитър М. Нейковъ, родомъ отъ с. Джулюница, същата околия, понеже не може да представи отчетнитъ си книжа общински и скотовъдни фондъ за времето отъ 2 мартъ 1923 г. до 30 юний 1923 г., за финансовата 1922/1923 г., поради това, че отчетнитъ му книжа сж изгорѣли заедно съ помѣщението на общината презъ време пожара, станалъ на 14 срещу 15 августъ 1923 г. въ същото помѣщение.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ членъ единственъ, тъй както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Отъ 5—6 дена фигурира тукъ, въ дневния редъ, одобрение предложението за одобрение на нѣколко конвенции съ чужди държави — Белгия, Испания и Норвегия. Понеже т. т. 7 и 8 отъ дневния редъ може би ще предизвикатъ дебати, преди да дойдемъ до тѣхъ, моля да се пререди дневниятъ редъ, както се разгледатъ т. т. 9, 10 и 11 отъ него, които се отнасятъ до казанитъ конвенции.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, преди т. т. 7 и 8 да се разгледатъ т. т. 9, 10 и 11 отъ дневния редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ разглеждане на точка девета отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение на подписания въ София на 23 юний 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и съдебно уреждане между България и Белгия.

Моля г. секретаря да го прочете.

Замѣстникъ-секретарь К. Кирковъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 52)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението за одобрение на подписания въ София на 23 юний 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и съдебно уреждане между България и Белгия, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 40)

Пристъпваме къмъ точка десета отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение на подписания въ София на 26 юний 1931 г. договоръ за помирение, съдебно уреждане и арбитражъ между България и Испания.

Моля г. секретаря да го прочете.

Замѣстникъ-секретарь К. Кирковъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 51)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които одобряватъ предложението за одобрение на подписания въ София на 26 юний 1931 г. договоръ за помирение, съдебно уреждане и арбитражъ между България и Испания, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 41)

*) За текета на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 54.

Пристъпваме къмъ точка 11 отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение на подписания въ София на 26 ноемврий 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и съдебно уреждане между България и Норвегия.

Моля г. секретаря да го прочете.

Замѣстникъ-секретарь К. Кирковъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ него — вж. прил. Т. I, № 55)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които одобряватъ предложението за одобрение на подписания въ София на 26 ноемврий 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и съдебно уреждане между България и Норвегия, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 42)

Следва точка 7 отъ дневния редъ — разглеждане предложението за отпушане на наследницитъ на покойния Методи Храновъ еднократна държавна помощ въ размѣръ на 300.000 л.

Това предложение се отлага поради отсъствие на вносителя му.

Пристъпваме къмъ точка 8 отъ дневния редъ — продължение разискванията по предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обыкновеното Народно събрание.

Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

Обаждаатъ се: Отсъствува.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Стойничевъ.

Ц. Стойничевъ (з): Азъ не съмъ се записвалъ да говоря.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стоевъ.

Обаждаатъ се: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

Обаждаатъ се: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Икономовъ.

Д. Икономовъ (раб): (Отъ трибуната) Предлаганото измѣнение на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, разискванията по което започнаха въ миналото заседание, биде разгледано повече откъмъ неговата политическа страна. И безспорно е, че тя е по-важната въ момента, защото съ това измѣнение се цели да се постави въ едно особено положение цѣла една политическа групировка.

Мотивитъ, които се даватъ за измѣненето на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, не отговарятъ, г-да, на действителността. Защото, ако проследимъ държането на нашата парламентарна група, ще се види, че тя не е дала досега аргументи на онѣзи, които сж подписали предложението за измѣнение на правилника, да биде атакувана чрезъ тѣзи измѣнения и поставена въ изключително положение. Азъ казвамъ изключително положение, защото действително се цели да се занушатъ устата на представителитъ на цѣла една политическа партия въ страната. Говоря тъй, защото, ако по-внимателно се разгледа предлаганото измѣнение на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, ще се констатира една тенденциозност, която, обаче, не отговаря на фактическото положение, тъй като държането на нашата парламентарна група съвсемъ не е такова. Отъ гдѣ произлиза това мнение, което е изразено въ мотивитъ къмъ предложението, което болшинството си е съставило за нашата парламентарна група? Ще ви кажа нѣколко случая. Нашата парламентарна група неотдавна бѣше изключена за три заседания. Моятъ другаръ Асенъ Бояджиевъ обясни какъ стана това. Азъ се обръщамъ къмъ васъ и ви питамъ: има ли нѣкъде прецедентъ, знае ли се отъ исто-

прията на която и да е парламентарна страна да е ставало нѣкога изключване на цѣла една парламентарна група?

Д. Дрѣнски (д): Нѣма и такъв поводъ.

Д. Икономовъ (раб): Съзирате ли каква опасностъ има въ това изключване на цѣла една парламентарна група? Не можете ли да видите вие каква опасностъ представлява този прецедентъ за днешния, за утрешния день, когато може да дойде тукъ нѣкой, който, за да си комплектува въ единъ моментъ, когато се третира известенъ въпросъ въ Парламента, по изкуственъ начинъ едно болшинство, да вземе да изключи цѣла една парламентарна група? Може, напр., да се сложи нѣкога въпросъ за довѣрие на кабинета; може да дойде да се разглежда другъ голѣмъ въпросъ и тогава гласовѣтъ на нашата парламентарна група, колкото и малко да сѣ, да сѣ отъ значение и, прибавени къмъ гласовѣтъ на другитѣ, да дадатъ превесъ. Ами че ако това изключване ангро на цѣла една парламентарна група днесъ бѣде приложено спрямо нашата група, утре не може ли да бѣде приложено спрямо друга група? Не виждате ли, че по такъвъ начинъ се сковава мисълта на депутата, да не може той да изкаже свободно своето мнение или мнението на групата, отъ която изхожда? Не искамъ да кажа, че въ случая има нѣщо такова, но разсѣждайки теоритически, азъ казвамъ до какви абсурди може да се дойде, когато се създаватъ такива постановления въ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, когато се възприема такава практика.

И не само това, че се изключи една цѣла парламентарна група. Имаше и други прецеденти. Напр., нѣкой отъ другитѣ апострофиратъ и веднага председателството прави предложение за изключване. Защо? Защото у Народното събрание, въ неговото болшинство е вече наслоена мисълта, какво ние сме си имали нѣкакви дежурни. Дълженъ съмъ, г-да, отъ тая трибуна да опровергая най-категорично това мнение или тази подхвърлена тукъ мисълъ. Защо ще имаме ние дежурни? За да правимъ апострофи ли, за да има изключения ли, за да тормозимъ мнозинството ли, за да прѣчимъ на неговата работа ли? Не! Това сѣ, г-да, преднамѣрености, които азъ отблъскамъ, които нѣматъ абсолютно нищо общо съ действителността.

По-нататкъ, г-да. Вие казвате, че ние стоимъ тукъ, за да рушимъ парламентаризма, или идеята за него. Въпросътъ би трѣбвало да се сложи тъй: фактически кой повече допринася за рушенето на парламентаризма или на идеята за парламентаризма въобще? Фактитѣ сѣ, които ще опредѣлятъ това. А тѣзи факти, г-да, сумирани, даватъ единъ минусъ за васъ — говоря за болшинството, говоря и за тия, които вчера сѣ били болшинство. Защо? Ако единъ селянинъ дойде — както често пѣти дохождатъ — стои въ тия галерии и наблюдава работата на Народното събрание, какъ си мислите, съ какви впечатления ще си отиде той? Като идва тукъ, той си мисли, че ще свари една зала винаги пълна, че ще свари народнитѣ представители съ внимание да се изслушватъ едни други и че сѣ се замислили за съдбата на страната, че едва ли не денонощно бѣятъ и внимателно следятъ въпроситѣ. А въ сѣщностъ тъй ли е? Ето примѣръ, ето живо доказателство: въ този моментъ колко присѣдствуватъ въ залата? Не повече отъ 70 души!

Д. Влаховъ (з): Не желаятъ да Ви слушатъ.

Д. Икономовъ (раб): Фактитѣ сѣ такива. По-голѣмата частъ отъ народнитѣ представители въ този моментъ си четатъ спокойно вестницитѣ. Галерията наблюдава и казва: та това ли е Народното събрание, това ли е свещената ограда?

Н. Стамболиевъ (з): Значи, вие сте на фронта на фашиститѣ?

Д. Икономовъ (раб): Ще видите къде сме.

Н. Стамболиевъ (з): Фашиститѣ разправятъ, че парламентаризмътъ е отживѣлъ.

Д. Икономовъ (раб): Вие ме опровергайте съ факти.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Отъ вашата група, г. Икономовъ, отъ 30 души присѣдствуватъ само 10.

А. Буковъ (з): Не плачете за парламентаризма, г. Икономовъ!

Д. Икономовъ (раб): Азъ не плача за парламентаризма, а говоря въ сѣщностъ какъвъ е той.

Н. Стамболиевъ (з): Тая теория я разправятъ фашиститѣ. Значи Вие се солидаризирате съ тѣхъ.

Д. Икономовъ (раб): Недейте се сърди, когато фактитѣ ви брулятъ право въ лицето. Фактитѣ сѣ такива, както ги изреждамъ азъ. Оспорете ги съ факти, а не съ думи.

И когато, казвамъ, отъ галерията наблюдаватъ такива сцени, виждатъ, че Народното събрание не е такова, каквото сѣ си мислили на село. А това е първиятъ материалъ за рушенето на парламентаризма. Вие доказвате съ това, че не сте такива, каквито сѣ ви мислили.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Вие възхищавате ли се?

Д. Икономовъ (раб): Ще дойда и до тамъ.

По-нататкъ, г. г. народни представители, ако се направи една характеристика на дейността, напр., на комиситѣ, какво ще се види? Не е ли фактъ, че комиситѣ не могатъ да се събератъ, не е ли фактъ, че се насрочватъ заседанията за 9 ч., а членовѣтъ се явяватъ въ 10 ч., въ 11 ч. и по-късно? Не е ли вѣрно, че отъ комиситѣ въ съставъ 10—15 души се явяватъ обикновено по-малко отъ полсината и даже половината е рѣдкость? Това не е ли компрометиране на парламентаризма съ факти, дадени отъ васъ? На кого тогава се сърдите, г-да? Криво ли е огледалото? Такъвъ е образътъ; той се вижда тъкмо такъвъ, какъвто е въ действителностъ. Огледалото ли е криво? Криви сте вие, кривъ е парламентаризмътъ. Тѣзи, които го крепятъ, тѣ даватъ материалъ за рушенето му. Но вие ще кажете: а вашата задача е ежедневно да представлявате тази картина тъкмо такава, каквато си е, предъ ония, които се интересуватъ въ селата. Вие ми намекнахте, че такъвъ възгледъ билъ разпространяванъ отъ фашиститѣ. Този въпросъ не засѣга насъ, а засѣга васъ, въ смисълъ, че една политическа групировка, срещу която ние се боримъ и отъ която имаме повече основание да се оплакваме, тамъ където тя е на власть, потвърдява нашата мисълъ. Съ това азъ подчертавамъ, че действително има нѣщо гнило въ Дания и това гнило нѣщо, изнесено на показъ, дава материалъ на работническитѣ и селски срѣди да се увѣрятъ, че въ тая форма на парламентаризма има досгательно гнилъ материалъ и че той подлежи на ударитѣ на тая критика. Този загнилъ материалъ създавате преди всичко вие съ вашитѣ заседания, съ вашето държане, съ вашитѣ правилници, съ вашия редъ.

Но, г-да, азъ ще покажа и друга една причина за рушенето на парламентаризма. Ние сме ужъ народни представители, всички съ еднакви права, като почнете отъ лѣво до дѣсно, но фактически тъй ли е? Още при конституирането на Народното събрание се прочете единъ списъкъ на комиситѣ по разнитѣ министерства. Още при приемането на този списъкъ, нашата група бѣше третирана като *quantité négligeable*, като една група, едно количество, нѣколко души, които не заслужаватъ да бѣдатъ вмъкнати въ комиситѣ. Защо, г-да? Вашиятъ правилникъ изрично казва, че всички политически групи по възможностъ се представляватъ въ тия комисии пропорционално. Направихте ли вие това?

Х. Родевъ (нац. л): Защо казвате „вашиятъ правилникъ“?

Д. Икономовъ (раб): Азъ казвамъ „вашиятъ правилникъ“, защото той е изработенъ отъ васъ и отъ вашитѣ предшественици.

Х. Родевъ (нац. л): Вие претендирате за парламентаризмъ, а казвате, че не принадлежите на Парламента.

Д. Икономовъ (раб): Фактитѣ сѣ тия.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. Икономовъ! Недейте иска покровителството на единъ правилникъ, който наричате, че е нашъ, а не казвате, че е на българския Парламентъ.

П. Стоевъ (раб): Ето какъ се нарушава правилникътъ! Вие не можете да учите единъ народенъ представителъ какъ да говори.

Председателствуващ Н. Захариевъ: Не може той да говори за правилника, че е нашъ или вашъ.

Д. Икономовъ (раб): Азъ казвамъ вашъ, защото ние не сме го изработили.

Х. Родевъ (нац. л): И ние не сме го изработили, ние го намърихме готовъ.

Д. Икономовъ (раб): Азъ се изяснихъ и казахъ така: въ изработването на този правилникъ презъ сговористкото време не е участвувалъ нито единъ депутатъ отъ нашата парламентарна група въ миналото. Какво искате тогава? Ние нѣмахме участие въ изработването му. Защо се сърдите тогава? Фактитъ сж такива.

Та, казвамъ, при конституирането на този Парламентъ, когато се избираха комиситъ, нашата група бѣше игнорирана. Въпрѣки нашия протестъ, въпрѣки яснитъ постановления на правилника, ние не бѣхме застъпени въ комиситъ. Това не е ли нарушение на правилника? И отъ кого? Отъ бюрото и отъ самото Народно събрание. Кой руши тогава парламентаризма? Пакъ вие. Това сж фактитъ, г-да! Колкото да се старае да ги изопачите или да ги откажете, вие не можете това да направите, защото тѣ сж записани въ дневницитъ на Народното събрание.

По-нататкъ. Ние ужъ притежаваме имунитетъ по конституцията. Но фактически ние имаме ли този имунитетъ? Не, г-да! Фактитъ пакъ сж на наша страна и тѣ не могатъ да бѣдатъ опровергнати. Отъ 31 народни представители, колкото брой нашата парламентарна група, отъ 21 юний досега сж бити дветъ трети отъ тѣхъ отъ полицейскитъ власти въ България, въпрѣки имунитета, който сжествува на книга.

Х. Родевъ (нац. л): Вие не сте битъ.

Д. Икономовъ (раб): И азъ бѣхъ битъ, г. Родевъ! И да Ви кажа какъ. Отидохъ въ Тетевенъ — г. министрътъ на вътрешнитъ работи е тукъ и знае, че отидохъ въ този градъ, той бѣ предупреденъ — една седмица преди градскитъ общински избори за да направя предизборно събрание. Събранието не можа да стане. Полицията не можа предварително да ме арестува, както е било наредено отъ Плевенската окръжна полицейска инспекция, може би и отъ по-висши власти. На връщане отъ Тетевенъ, между Червентъ-бръгъ и Луковитъ, посрѣдъ нощъ ме нападнаха четирма души полицай, двама цивилни и двама униформени. Отнесоха се къмъ мене, г-да, така, както се отнася Дочо Узуновъ спрямо срещнати на пътя граждани. Казаха ми: „Горе ржцетъ!“, макаръ че бѣхъ съпровожданъ отъ двама души полицай. Нападнаха ме съ тояки и съ бичове и ме оставиха всрѣдъ нощъ да се скитамъ въ неизвестна менъ мѣстност. Отговарямъ Ви, г. Родевъ, че и азъ не направихъ изключение. Ще дойдемъ до туй питане, ще го развия подробно и Вие ще видите, че туй е фактъ.

По-нататкъ. Казахъ, че отъ 31 души наши депутати по-голямата частъ сж бити. Почти всички пѣкъ сж арестувани.

Х. Мирски (д): Туй по правилника ли е?

Д. Икономовъ (раб): Да, по правилника е — за депутатския имунитетъ.

Х. Мирски (д): Това нѣма нищо общо съ правилника. За депутатския имунитетъ трѣбва да се обърнешъ съ питане къмъ г. министра.

Д. Икономовъ (раб): Моля Ви се, чакайте, недейте бърза, фактитъ сж важни.

Министръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това нѣма нищо общо съ правилника.

Д. Икономовъ (раб): Моля Ви се! На единъ народенъ представител му отнематъ имунитета. Това не е ли компрометиране на парламентарния редъ въ страната?

Министръ д-ръ А. Гиргиновъ: За какъвъ имунитетъ говорите Вие, когато въ Русия не даватъ на вашитъ провинци да дишатъ?

Х. Родевъ (нац. л): Г. Икономовъ! Извинете, но не се касае за парламентарния редъ въ страната, а се касае за парламентарния редъ въ Парламента.

Д. Икономовъ (раб): Идеята за парламентаризма се уязвява, г. Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Ако има известни работи, които сж станали съ Васъ, Вие имате възможностъ по правилника да направите питане и запитване и ще Ви се отговори. Но това, което се говори, нѣма нищо общо съ дневния редъ.

П. Стоевъ (раб): И за питанята ще чуете сега. Чакайте малко.

Х. Родевъ (нац. л): Добре, да чуемъ.

Д. Икономовъ (раб): Моля! Отъ друга страна имамъ нарѣка 36 питання, които сме отправили досега къмъ разнитъ министри, на които, обаче, до тоя моментъ още не сме получили отговоръ.

Б. Докумовъ (нац. л): Много питання, ей-й-й!

Д. Икономовъ (раб): Да, много сж; ако искате, мога да Ви ги изброя, за да видите, че не говоря празни приказки.

Б. Докумовъ (нац. л): Слѣйте ги въ едно.

Министръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие виждате, че отъ трибуната и сега правите обструкция! Вие говорите за работи, за които не трѣбва да говорите сега.

Д. Икономовъ (раб): Азъ казахъ, че сме отправили 36 питання, на които не се отговаря. Следователно, нарушава се едно друго постановление на правилника, . . .

Министръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това не е ли обструкция!

Д. Икономовъ (раб): . . . което казва, че народнитъ представители иматъ право да контролиратъ дейността на министритъ. Това не е ли все въ кръга на парламентарната идея, и, следователно, на онзи редъ, който сжществува тукъ въ Народното събрание? Ами когато Вие, г. министри, не отговаряте на тия наши питання, не нарушавате ли правилника за вътрешния редъ на Народното събрание?

Министръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ Ви казахъ вчера: недейте повтаря въпроси, на които е отговорено вече.

Д. Икономовъ (раб): Не е вѣрно. Има 36 питання. Ако искате, да Ви ги изброя.

Министръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когато азъ бѣхъ готовъ да ви отговоря на повечето питання, Парламентътъ васъ ви изключи и не можахъ да продължа по-нататкъ. А ние имаме много по-важни работи, отколкото да се занимаваме съ вашитъ питання, които въ голѣмата си частъ сж за работи невѣрни.

Д. Икономовъ (раб): Азъ ще Ви опровергая съ обстоятелството, че завчера Вие се приготвихте да отговорите на питаннята ни, депозиранни отъ месецъ—два—три. Тогава, когато въ правилника се казва, че министритъ сж длъжни да отговарятъ на питаннята въ следното заседание. Вие не ни отговаряте не въ следното заседание, не следъ две-три седмици, а и следъ месецъ—два—три не ни отговаряте! Следователно, Вие не нарушавате ли правилника, като не ни отговаряте?

Министръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никога въ Парламента не е било губено толкова много време за питання, както въ настоящата Камара. Съ тия питання вие злоупотрѣбвате и не преследвате нищо друго, освенъ обструкция.

Д. Икономовъ (раб): Вѣрно е, че никой пътъ не е имало толкова много питання, вѣрно е, че никой пътъ не сж били отправяни толкова много питання къмъ г. министра на вътрешнитъ работи, защото въ толкова малко

време никога полицията не е давала толкова много материал за питания. Тамъ е сѣщността на въпроса.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е тамъ въпросътъ, ами много сте се отпуснали и правите обструкции навсякъде. Самозабравили сте се.

Д. Икономовъ (раб): Никакви обструкции не правимъ, но фактитъ ви бодятъ и сега казвате: „обструкции“!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ всѣки случай ние сме употребили много повече време, за да ви отговаряме на питанията, отколкото това е било въ миналото.

Д. Икономовъ (раб): Защото вашата полиция даде много повече материал за питания.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не защото има материал за питания, а защото сте се много отпуснали и развилили, защото не знаете самоограничение, защото сте агенти на една чужда страна. Само затуй.

В. Мариновъ (д): (Къмъ Д. Икономовъ) Какъ можете да твърдите това? Въ времето на Сговора се криехте въ миши дупки.

Д. Икономовъ (раб): Когато станете опозиционери, заповѣдайте да правите събрания.

В. Мариновъ (д): Азъ съмъ билъ въ опозиция но вие организирахте комунисти да ми разтурятъ събранието въ Троянъ. Вие правѣхте по-големъ тероръ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣ сѣ терористи.

Д. Икономовъ (раб): Ако сте въ опозиция като насъ, ще видимъ дали можете да направите събрание.

В. Мариновъ (д): Азъ като опозиционеръ съмъ дошелъ тукъ. Азъ съмъ правилъ събрания още въ 1922 г., но вие ги разтуряхте, макаръ да не бѣхте на властъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е тѣхната тактика. Въ Русия сѣ терористи и тукъ сѣ терористи.

В. Мариновъ (д): Значи, вие твърдите, че презъ днешния режимъ имало по-големъ тероръ, отколкото презъ времето на Сговора! Кажете го! Нали това искате да кажете?!

Д. Икономовъ (раб): Искамъ да кажа, че нѣмате право да ме апострофирате лично вие, защото не сме ние, които сме се крили, защото сме излизали да правимъ събрания и сме се намирали, както и днесъ се намираме, ежедневно подъ ударитъ и бичоветъ на вашата полиция. (Възражения отъ мнозинството)

А. Буковъ (з): Защото много искате да знаете.

Д. Икономовъ (раб): Но по-нататъкъ. Г-да! Погледнете чисто юридически и конституционно на въпроса. Застанете даже на гледището на господата, които сѣ ваша опозиция, но не сѣ крайни като насъ. Чл. 97 отъ конституцията гласи, че на представителитъ се дава пълна свобода, за да обсъждатъ нуждитъ на България споредъ собственото си убеждение и съвѣсть.

Нѣкой отъ мнозинството: На България, но не на Русия.

Д. Икономовъ (раб): Да, на България. — Въ измѣнението на правилника вие прокарвате една друга тенденция — ако народниятъ представител подаде питане, което засѣга държавния строй или не е написано въ учтива форма, то председателството има право да го върне обратно, безъ даже да го прочете, безъ да го нотифицира тукъ въ пленума.

В. Мариновъ (д): Вие никога за България не сте се грижили, вие само за Русия се грижите.

Д. Икономовъ (раб): Азъ за васъ цитирамъ тукъ този членъ отъ конституцията, защото сте го забравили. Вие, демократитъ-конституционалисти, сте го забравили, а вие,

г. Гиргиновъ, още повече трѣбва да го помните, защото сте написали специално съчинение за парламентаризма.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да, да, само въ България има свобода на съвѣстѣта, но не и въ болшевишката Русия. Болшевизмътъ е едно отрицание на свободата.

Д. Икономовъ (раб): Трѣбва да се съгласите съ едно отъ дветъ. Конституцията казва, че ние отъ тая трибуна имаме право свободно, по съвѣстъ, да се произнасяме по въпроситъ, имаме право да разглеждаме всички въпроси, нѣщо повече — казва се въ конституцията — никой нѣма право да иска смѣтка отъ народния представител за изказанитъ отъ него убеждения.

В. Мариновъ (д): Само че той не може да ругае Парламента.

Нѣкой отъ мнозинството: Вие не признавате конституцията.

Д. Икономовъ (раб): Е добре. Вие не можете да премахнете този членъ отъ конституцията. Г-да! Това може да се направи само при едно законодателство, позволете ми изрази — кѣдето се борави съ умъ, който стои по-долу отъ обикновеното ниво на хората на една парламентарна група, която не си дава смѣтка за последицитъ въ утрешния день отъ едно такова положение.

А. Буковъ (з): Туй за Русия или за насъ го приказвашъ?

Д. Икономовъ (раб): И за Русия ще дойда. Вие или ще трѣбва да тачите тая конституция, на която се кланяте...

А. Буковъ (з): Препоръчайте я на приятелитъ си въ Русия. Всички тѣзи съвети ги дайте тамъ.

Д. Икономовъ (раб): ... и която е основата на цѣлия вашъ строй и, следователно, ще отхвърлите този членъ отъ предложението за измѣнение на правилника, или ще бѣдете непоследователни.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нали отричате конституцията, що плачете за нея? Нали не я признавате?

Д. Икономовъ (раб): Азъ ще ви кажа кое признаваме ние и кое не признаваме.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие, което ви уйдисва, приемате го, което не ви уйдисва, отхвърляте го.

Д. Влаховъ (з): Вие сте рушители на конституцията и нѣма защо да приказвате за нея.

Д. Икономовъ (раб): Г. „Процепъ“! Вие съ кучката унищожихте много повече конституцията, отколкото всѣки другъ. — Вие влизате въ явно противоречие съ основния законъ въ страната, като искате съ единъ правилникъ да промѣните едно положение, легнало въ конституцията. Вие искате да направите това, което въ миналото никой не се реши да направи — да запущите устата на цѣла една парламентарна група свободно да изказва своето мнение.

Но вие казвате: „Тая трибуна тукъ не може да бѣде мѣсто за агитация на болшевишки идеи, не може да бѣде мѣсто за разпространение на такива мисли и слова, съ които се насажда класова мѣстъ въ работницитъ и селянитъ, умраза срещу държавна, срещу общественъ строй“ и т. н. Г-да! Сѣдната на народния представител — това е българскиятъ народъ, това сѣ неговитъ избиратели. Санкцията за неговото становище въ Парламента, санкцията за неговитъ разбирания, за неговитъ идеи — това сѣ избирателитъ му. Тамъ ние, народнитъ представители, ще бѣдемъ изправени на скамейката на подсѣдимитъ, ако действително сме грѣшили, и отъ тая присѣда ние се страхуваме — нека ви го кажа открито. Вие искате по другъ начинъ да направите това — чрезъ запрещение да се говори тукъ, чрезъ туряне ключъ, брънка на устата на цѣла една парламентарна група, а отъ друга страна казвате, че ще се борите срещу насъ само съ идеи. Кѣде е тази ваша борба съ идеи? Говорите тукъ за идейна борба, а излъземъ ли вънъ отъ Парламента — полицейски бичъ. Защо на всѣка наша мисль не противопоставяте пакъ мисль, защо на всѣка наша идея не противопоставяте

контра-идея? Унищожете ни идейно на полето на печата, на словото, на публичните събрания, на митингите, на демонстрациите; изложете ни предъ народа, кажете му, че ние не заслужаваме това, което сме за него, и вие ще получите пълно възмездие.

В. Мариновъ (д): Вие казвате, че съ бомби и пушки трѣбва да се бори народътъ противъ днешния строй.

Д. Икономовъ (раб): Ние знаемъ на какво учимъ народа, но вие го учите на друго. Народътъ следи вашата дейностъ, прави си заключенията и си казва: прекарахме 8 години управлението на Сговора, дойде нова властъ и ние отправихме погледа си къмъ нея. Но въ тия 9 месеци, г-да, вие не можахте да задоволите минималните искания на този народъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие 9 часа не чакахте да минатъ откато дойде новата властъ — още на другия денъ почнахте да правите стачки, за да я смѣнете.

Д. Икономовъ (раб): Недейте иска да се извинявате като сръбския кралъ Миланъ въ 1885 г., че имало мъгла на бойното поле.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Още въ първия моментъ, когато дойде новата властъ, почнахте да алармирате обществото.

Д. Икономовъ (раб): Нищо подобно. Фактъ е, че Народното събрание често пѣти е вдигало заседанията си само следъ 1—2 часа работа. Защо, г. министре? Защо не му подготвяте работа?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Каква работа искате?

Д. Икономовъ (раб): Защо се сърдите? Ами че внесени сѣ въ Народното събрание нѣколко законопроекта, защо не излизатъ на мегданъ? Защо забавяте, напр., законопроекта за намаление наемитъ, когато пици цѣла София и по-големитъ градове въ България?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той е вашъ, болшевишки законъ.

Д. Икономовъ (раб): Защото нѣмате интересъ — затова. Понеже засѣга вашитъ интереси, не се решавате да го изкарате на показъ.

В. Мариновъ (д): Отъ Троянъ пишатъ ли за намаление на наемитъ?

Д. Икономовъ (раб): Не е важно. Има градове, като Русе, Пловдивъ, Варна, които се интересуватъ отъ този въпросъ. Вие говорите съ насмѣшка, но тукъ, въ София, въ театръ „Ренесансъ“ се събраха 10.000 граждани да протестирайтъ срещу високитъ наеми. Защо не станете отзивчиви на това искане?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние ще станемъ отзивчиви, но не въ болшевишки смисълъ.

Д. Икономовъ (раб): Г. г. народни представители! Има и други законопроекта, внесени по частна инициатива, които чакатъ своето разглеждане. Напр., дребничкиятъ законопроектъ за измѣнение чл. 188 отъ закона за народното здраве, съ който ще се даде възможностъ на бедно-болнитъ да се лѣкуватъ безплатно въ държавните болници. Що го бавите?

Н. Стамболиевъ (з): Това е вече за реклама.

Д. Икономовъ (раб): Кое Ви прѣчи, г. министре, да го разглеждате?

И. п. Рачевъ (з): Вие съ дърдоренията си прѣчите на работата на Парламента.

Д. Икономовъ (раб): Знаете ли колко хора чакатъ приемането на този нагледъ дребенъ законопроектъ, за да могатъ да се лѣкуватъ безплатно въ болницитъ?

Н. Стамболиевъ (з): Защо не се сътихте вие да внесете този законопроектъ?

Д. Икономовъ (раб): Вие не подготвявате работа на Парламента, а търсите другите причинитъ за неговата не-работоспособностъ. Вие прѣчите на Парламента и нарушавате вътрешния му редъ. Азъ чухъ тукъ г. Омарчевски да протестира, че 21 денъ единъ законопроектъ не излиза отъ комисията. Тогава вие се омѣлчавате, а това бѣше единъ основателенъ протестъ.

Н. Стамболиевъ (з): Съ чужда пита майчинъ поменъ искате да правите.

Д. Икономовъ (раб): Вие обяснявате това отлагане на законопроектитъ съ ваши домашни причини, но тукъ вие не трѣбва да имате никакви домашни причини, защото имате едни обществени задължения, които вие сте длъжни да изпълните.

А. Буковъ (з): Такъвъ парламентаристъ те искаме да бъдешъ!

Д. Икономовъ (раб): Така е.

А. Буковъ (з): И искаме на матушка Русия да препоръчамъ това, а не само тукъ да ни разправяшъ и да ни пѣешъ по два часа. Разбра ли?

Х. Родевъ (нац. д): Ако разправи това въ Русия, ще го разстрелятъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Я кажете: кой гласува въ Русия законитъ? Съ нагайката ги гласуватъ.

Д. Икономовъ (раб): Кой ти гласува ли? Позволете на една делегация да отиде въ Русия, и азъ ще отида съ нея, и като си дойда, ще ви кажа.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Хубаво. Ще отидешъ и ще видишъ.

И. п. Рачевъ (з): А можешъ и тамъ да останешъ, ако ти хареса.

Д. Икономовъ (раб): Кой ви прѣчи сега да разрешите на една делегация да отиде въ Русия?

Н. Стамболиевъ (з): Добре де. Като отиде делегация въ Русия, и ти ще отидешъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Говорите непрозѣрени работи. Кажете кой гласува законитъ въ Русия? Какво ми плачешъ тукъ за парламентаризма?

Д. Икономовъ (раб): Въ тоя проектъ за измѣнение на правилника се засѣгатъ и други нѣкои по-второстепенни въпроси.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Българската държава е сгрѣшила, гдето ви е пустнала да дойдете тукъ.

Д. Икономовъ (раб): Такъвъ е въпросътъ за редовното идване на депутатитъ въ заседанията и за разписването на депутатитъ за тѣхното присѣствие. Въ това отношение ние сме най-малко уязвими. Всички вие, които сте тукъ, нѣма да оспорате, че нѣма друга парламентарна група, която да е тѣй редовна, като нашата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Добре, че сами се хвалите. Но я вижте, че сега нѣма половината отъ вашата група.

Д. Икономовъ (раб): Отъ вашата група, г. министре, сега има тукъ само петъ души, а вие, демократическата група, сте 40 души. Нашата група брой 30 човѣка, а сега имаме тукъ 16 човѣка.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когато говори нѣкой отъ вашата група, само тогава присѣствувате. Азъ вие говорите само за да ви слушатъ вашитъ другари.

Д. Икономовъ (раб): Не само въ такива случаи присъствува нашата група.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вашите другари ги нѣма даже и сега, когато говорите по една пикантна за васъ тема — за парламентаризма. Къде е вашата група?

Д. Икономовъ (раб): Следователно, съ измѣненята, които се искатъ съ проекто-правилника, на пръвъ погледъ целите да внесете редъ въ Парламента, но съ тия измѣнения вие прикривате други едни измѣнения въ правилника.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Като ви слушатъ вашите другари, кой знае какво ще придобиятъ.

А. Буковъ (з): Отъ тѣхъ само 12 души присъствуватъ сега.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Само 12 души присъствуватъ. Той говори противъ парламентаризма, противъ конституцията и противъ буржоазията, а нѣма кой да го слуша. Ние ще слушаме тия блудкавости, които сме слушали 100 години вече.

Д. Икономовъ (раб): Г. министре! Ако нѣкой отъ нашите другари апострофираше единъ ораторъ тъй, както вие и депутатите отъ вашето мнозинство ме апострофирате, отдавна щѣше да бѣде изключенъ. Но вие имате тази привилегия да апострофирате колкото си искате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Най-малко азъ апострофирамъ.

Д. Икономовъ (раб): А би трѣбвало единъ министъръ да си стои на своето мѣсто, да слуша и да уважава единъ народенъ представителъ, който говори, колкото и скроменъ да е той, . . .

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ уважавамъ народните представители.

Д. Икономовъ (раб): . . . колкото и да е скромно това, което говори, колкото и да не е тъй умно, колкото и да не е написано научно, както въ Вашата книга, напр., г. министре.

А. Бояджиевъ (раб): Въ всѣки случай, г. министъръ Гиргиновъ е единъ отъ министрите, които най-много прекъсватъ. Ако вземете стенограмите отъ вчера, ще видите, че най-много ме е прекъсвалъ г. министъръ Гиргиновъ — голѣмиятъ пазител на парламентаризма.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ съмъ Ви прекъсвалъ, защото разпрѣсквате миязми въ обществото. Когато слушамъ невѣрните ваши твърдения, азъ съмъ длъженъ да ги опровергамъ.

А. Бояджиевъ (раб): Нѣмате куражъ да излѣзете съ идеи да ни опровергавате, а сте нервни и скачате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ само съ идеи съмъ излизалъ срещу васъ.

А. Бояджиевъ (раб): Вие не можете да търпите, когато говори нашъ другаръ и нервно скачате. Така бѣ и вчера.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не. Никога не съмъ скачалъ, но съмъ отговарялъ на вашите твърдения. И сега отговарямъ на вашия апострофъ, че само съ идеи ви апострофирамъ.

А. Бояджиевъ (раб): Винаги ни отговаряте съ скачане и съ съчинения.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какви съчинения?

А. Бояджиевъ (раб): И съ обиди.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никога не обиждамъ.

А. Бояджиевъ (раб): Вие сте обиждали най-много нашата група и то по единъ най-безобразенъ начинъ.

А. Буковъ (з): Недей дава заявление за изключване.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вашиятъ попъ, напр., може ли да се оплаче, макаръ че тукъ се гавръше съ Евангелието?

Д. Икономовъ (раб): Г. г. народни представители! Има и друго едно измѣнение въ правилника, което нагледъ е дребничко, казано е съ една дума само, обаче измѣня цѣль единъ порядъкъ въ Народното събрание. Касае се за следното. Въ стария правилникъ е казано, че когато се изключва единъ народенъ представителъ, дава му се думата за обяснение. Народниятъ представителъ получава категорично, императивно това право. А сега въ проекта е казано: „На изключения народенъ представителъ може да се даде думата за обяснение“. А щомъ се туря думата „може“, значи, тукъ има условностъ; има ли условностъ, ние знаемъ, за нашата група тя ще бѣде приложена въ смисълъ, че никога нѣма да се даде възможностъ на нейнъ представителъ да се обясни. Достатъчно разбираме какви сѣ намѣренията ви и искаме да излѣзе това на показъ: че на народенъ представителъ отъ нашата парламентарна група, щомъ бѣде изключенъ, даже и неправилно, нѣма да се позволи да си даде обясненията. Това, г-да, е крайностъ. Съ това отнемате правото на единъ обвиненъ, макаръ и да не е виновенъ, да каже своята дума. Даже когато ще бесятъ човѣка, позволяватъ му да каже всичко, а тукъ, въ Народното събрание, ако бѣде неправилно изхвърленъ, нѣма да му се позволи да вземе думата за обяснение. Това постановление нѣма да намѣрите въ никой правилникъ въ свѣта. Това е уникумъ и този уникумъ, за съжаление, се предлага отъ Народния блокъ, центъръ на който е Българскиятъ земеделски народенъ съюзъ, който ужъ е една народна организация.

А. Буковъ (з): Сбърка пусулата. Сталинъ ще ти дърпа ушите, защото е казалъ, че тази трибуна не е за да крепите парламентаризма, а да го рушите. А ти си на зоръ сега и защитаваеш парламентаризма. Впрочемъ, извинявамъ се — ти си троцкистъ.

Д. Икономовъ (раб): Тогава нека се зачеркне тази дума „може“ и да нѣма изключения. (Пререкания между А. Буковъ и А. Бояджиевъ) Когато се касае за правилникъ, трѣбва да спомена и друго нѣщо.

А. Буковъ (з): Правилникъ ли?! Въ Матушката има ли правилникъ?

Д. Икономовъ (раб): Вие, г-да, представители на демокрацията — поне така се титулувате отъ тоя край до другия — . . .

А. Бояджиевъ (раб): Демокрация, въ която детективите пикаятъ надъ депутатския имунитетъ!

А. Буковъ (з): Хранятъ те съ ечкикъ, затова такива приказки приказвашъ!

Д. Икономовъ (раб): Вчера г. Георги Енчевъ говори на темата, че ние трѣбва да бѣдемъ открити, т. е. трѣбва да си кажемъ служимъ ли на парламентаризма или . . .

А. Буковъ (з): Или на комунизма.

Д. Икономовъ (раб): . . . на диктатурата. Г-да! Ние признаваме, че въ Съветска Русия има диктатура на работниците и на селяните.

В. Савовъ (нац. л. о): Върху работниците и селяните.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ Д. Икономовъ) И това е една лъжа.

Д. Икономовъ (раб): Вие сега ще слушате да ви отговоря на въпроса, тъй като сами ми го зададохте. — Въ Русия има едно население отъ 160 милиона души. Ние смѣтаме, че диктатурата въ Русия е диктатура на 159 милиона срещу 1 милионъ. (Ржкоплѣскания отъ работниците)

И. Драгойски (д): Тогава това не е диктатура, това е най-идеална демокрация, защото имаме господство на болшинството.

Д. Икономовъ (раб): У насъ пъкъ демокрацията е да господствуватъ 100 хиляди души надъ 5.500.000 български работници и селяни.

А. Буковъ (з): Е-хей!

Д. Икономовъ (раб): Точно така е, г. Буковъ. Защото не е важно името, съдържанието е важно. — Ще ви кажа единъ примѣръ на демокрация у насъ. Когато завчера по въпроса за популярнитѣ банки ви се предостави по съвѣсть да гласувате, вие, земеделската група, . . .

А. Буковъ (з): Ама и втори пътъ бѣше ни предоставено по съвѣсть да гласуваме. Г. Гичевъ хубаво ни каза: „по съвѣсть ще гласувате“.

Д. Икономовъ (раб): Азъ бѣхъ тукъ. Азъ ви соча тоя именно екстра-парламентаренъ и демократиченъ примѣръ у насъ, кждето нѣма диктатура. Вие гласувахте по съвѣсть и се получи болшинство, популярнитѣ банки да не се изключватъ отъ разпорежданията на закона. Но какво стана после? Заповѣда ви се, на васъ, болшинството, да се явите на частно събрание. Заповѣда ви се да се явите на частно събрание на болшинството, четуха ви едно конско евангелие и ви казаха: гласуванетоъ тукъ, въ Народното събрание, е само форма, но вие трѣбва да слушате какво ще ви заповѣда вашиятъ изпълнителенъ комитетъ, а това е Министерскиятъ съветъ — и вие се подчинихте.

А. Буковъ (з): Ама е български, не е болшевишки, руски — разбра ли?

Н. Стамболиевъ (з): Г. председателю! Това, което говори, по правилника ли е?

Д. Икономовъ (раб): Точно по правилника за вътрешния редъ на Народното събрание е.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е парламентарна обструкция.

Д. Икономовъ (раб): И вчера ние забелязахме следната сцена: мирничко и тихичко, като пружини, като кукли да гласувате това, което прежния день, когато гласувахте по съвѣсть, не приехте — изключването на популярнитѣ банки отъ действието на закона за закрила на земеделска-стопанинъ.

А. Буковъ (з): Никога не е късно да се направи разумното.

Д. Икономовъ (раб): Нѣмаше ли упражнена диктатура върху васъ? (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ)

А. Буковъ (з): Не е вѣрно, никаква диктатура не е била упражнена.

А. Бояджиевъ (раб): Дресирани кучета!

А. Буковъ (з): Никой пътъ недейте сѣди по себе си за другитѣ.

Д. Икономовъ (раб): Тоя фактъ не може да се отрече; вие не можете да го оспорите.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние не сме виждали други повече отъ васъ да действуватъ като автомати. Вие сте бездушни хора. Вие изпълнявате чужди заповѣди. Даже работи, които още не сте разбрали, само по заповѣдь ги изпълнявате.

А. Бояджиевъ (раб): Васъ ви смущава нашето единодушие.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие защо се смущавате отъ нашето единодушие?

А. Бояджиевъ (раб): Тукъ (Сочи работницитѣ) автомати нѣма, а има убедени хора, които служатъ на едни идеи, а тамъ (Сочи мнозинството) има хора, които днесъ

приказватъ едно, а утре вършатъ друго. Васъ ви смущава нашето единодушие.

П. Стоевъ (раб): (Къмъ мнозинството) Защо скачате?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие даже не знаете какво изповѣдвате.

Д. Икономовъ (раб): Азъ привършвамъ и ви моля да ме изслушате до край.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е парламентарна обструкция.

Д. Икономовъ (раб): Когато искате да направите сравнение съ съветския режимъ, трѣбва да знаете, че сега тамъ се твори единъ новъ животъ. Имаме изминати само 14 години и вие тамъ не можете . . .

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Донесете отъ тамъ нѣщо за болшевишката конституция; донесете отъ тамъ единъ вътрешенъ правилникъ за парламента да го видимъ. Единъ день азъ ще ви говоря, за да видите каква е конституцията въ Русия!

Д. Икономовъ (раб): Нали искате да уважаваме правилника?

Х. Родевъ (нац. л): Правилникътъ му дава право винаги да говори, като министъръ.

Д. Икономовъ (раб): Има единъ исторически фактъ, който ще ви напомня, за да ви направя едно мъничко сравнение. Когато министъръ на вътрешнитѣ работи е билъ генералъ Ернротъ, единъ народенъ представителъ му е отправилъ едно питане относително порядкитѣ въ Министерството на вътрешнитѣ работи. Генералъ Ернротъ се явява въ следното заседание . . .

Н. Стамболиевъ (з): Това е отъ 1000 и една нощъ.

Д. Икономовъ (раб): Никаква хиляда и една нощъ, г. Гиргиновъ го е челъ — . . . и казва: „Кой е тоя народенъ представителъ, който се е осмелилъ да ми отправи питане за порядкитѣ въ Министерството на вътрешнитѣ работи?“ Знаете ли какво става, г-да? Сѣщиятъ народенъ представителъ, който е отправилъ питането, се сгушва между банкитѣ и казва: „Нѣма го“, . . .

Нѣкой отъ мнозинството: Той е като тавански герой.

Д. Икономовъ (раб): . . . защото знае, че задъ този парламентаренъ редъ, който бѣше въ своето начало тогава, има и единъ руски ботушъ въ България, който руски ботушъ, изутъ отъ преди 40 години въ България, вие го обухте, за да го упражнявате днесъ надъ всички работници и селяни въ България. (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ) Това сѣ факти.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие знаете ли, че тогава бѣше суспендирана конституцията на България?

Д. Икономовъ (раб): Конституцията бѣше суспендирана, обаче това не трая дълго.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Отъ диктаторски режимъ вадите аргументъ за себе си.

А. Бояджиевъ (раб): Какви сѣ тия постоянни прекъсвания?

Д. Икономовъ (раб): И тъй, г. г. народни представители, азъ завършвамъ.

Азъ сѣтамъ, че тия измѣнения на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, които се предлагатъ, действително ще накърнятъ достойнството на Парламента; и не само ще го накърнятъ, ами ще ни дадатъ още материалъ да приказваме срещу порядкитѣ въ него.

Нѣкой отъ мнозинството: Толкозъ по-добре за васъ!

Д. Икономовъ (раб): И тогава ние можемъ да се обърнемъ къмъ васъ съ историческитѣ думи: „Tu l'a voulu, Georges Dandin!“ — „Ти го поиска, г. Жоржъ Данденъ!“ Защото вие ще ни създадете материалъ да приказваме, ...

А. Буковъ (з): Не можа ли да намѣришъ нѣкой руски цитатъ?

Д. Икономовъ (раб): ... че рушителитѣ на Парламента — това сте вие. (Ръкоплѣскания отъ работницитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Като вземамъ думата по въпроса за измѣнението на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, искамъ да започна съ една декларация: всѣкога и най-много съмъ респектиралъ чуждитѣ мнения; считамъ, че всѣко чуждо мнение съмъ длъженъ да го респектирамъ, защото съмъ претендиралъ, искамъ съмъ и моето мнение, което може да е различно отъ това на противника, да се респектира.

А. Бояджиевъ (раб): То не се зачита отъ вашитѣ.

А. Буковъ (з): (Къмъ А. Бояджиевъ) Недейте дава заключение за изключване!

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Бояджиевъ е дежуренъ днесъ.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ считамъ, че тази трибуна, нито е само за едни опредѣлени идеи, нито е само за една парламентарна група; че отъ тукъ всички парламентарни групи могатъ да отстаиватъ своитѣ идеи и своитѣ разбирания по законопроектитѣ, съ които сѣ сезирани отъ правителството или по частна инициатива. Но онова, което ние наблюдаваме въ продължение на нѣколко месеца, ни довежда до печалното заключение, че тази трибуна вече не е мѣсто за творчество, че тази трибуна не се използва за добросъвестно шракане на идеитѣ, че тя често се заема отъ хора, които не сѣ проникнати отъ мисълта да допринесатъ своитѣ знания, да допринесатъ своитѣ усилия за изграждането на известни законоположения, които да бѣдатъ отъ полза за българския народъ. Ние чуваме вече много оплаквания, че работата на Народното събрание е трудно, че то не работи, че то не можа да даде достатъчно закони, съ които да посрещне нуждитѣ на времето. Но малцина знаятъ, че работата на Народното събрание систематически е саботирана отъ едно само политическо течение, че ние цѣли часове сме употребявали и употребяваме не толкова за творчество, за работа, колкото за едни недостойни разпраси съ една частъ отъ нашитѣ другари отъ крайната лѣвица. Азъ мога да ви посоча случаи, когато по известни парливи въпроси, известенъ народенъ представителъ отъ Работническата партия се е отказвалъ да вземе думата, не затуй защото малко или много народни представители го слушатъ тукъ, въ Народното събрание, но защото галериятѣ сѣ празни и речта, която той ще произнесе и съ която смѣта да прави пропаганда, ще отиде напразно. Той не насъ, народното представителство, се мжи да убеди. Той иска да говори за галерията, защото, явно е, че неговата целъ е свършено друга.

Азъ не искамъ, г. г. народни представители, да се счита, че моитѣ думи се отнасятъ за цѣлата парламентарна група на Работническата партия. Има между тѣхъ безспорно — твърдя го това — твърде добросъвестни хора, които повече или по-малко желаятъ съ своитѣ скромни сили да допринесатъ нѣщо. Но повечето отъ онѣзи, които се проявяватъ тукъ, въ Парламента, иматъ за целъ не да творятъ, не да работятъ, а чисто и просто да използватъ трибуната на Народното събрание за свои цели.

П. Стоевъ (раб): Нашата група е единодушна по всички въпроси.

А. Буковъ (з): Хайде, холанъ!

П. Стоевъ (раб): Това, което разправяте, е вѣтъръ и мъгла.

Х. Родевъ (нац. л): Излишно ми възражавате, че сте били единодушни. Азъ искамъ само да призная, че докато между васъ има недобросъвестни, има и добросъвестни хора, които не се въодушевяватъ отъ тия пакостни стремежи, отъ които се въодушевявате Вие и нѣкой отъ Вашитѣ другари.

Правя тази констатация, а именно, че трибуната на Народното събрание извънредно често се заема за цели, които нѣматъ нищо общо съ нашето законодателство, поради тѣзи вѣчни скандали, поради този крайно необузданъ езикъ, който и днесъ, въ днешното заседание констатирахме. Става единъ отъ работническата парламентарна група и заявява на респективния министъръ, че неговитѣ идеи, че нашитѣ идеи сѣ били идеи гнили, че той, министърътъ на вътрешнитѣ работи, най-много ги обиждалъ, когато ние не сме констатирани това, когато и самитѣ тѣ не сѣ повдигали никога подобенъ въпросъ. Тукъ ние слушахме изрази отъ тѣхна страна, съ които обиждатъ не само отдѣлни народни представители, ами и цѣлото Народно събрание. Тѣ казватъ, че демокрацията, това сѣ детективитѣ, които вилятъ и т. н. Подобни изрази често слушахме. Всичко това показва едно — че тѣзи хора действително сѣ последователни и строго последователни на себе си. Тѣ желаятъ да си правятъ само реклама, тѣ желаятъ да правятъ пропаганда отъ тукъ, отъ трибуната на Народното събрание. И вчера единъ отъ народнитѣ представители отъ Работническата партия правѣше изявления, че тѣзи изключения лишавали не тѣхъ, народнитѣ представители, отъ срѣдства, но тѣхната партийна организация. И тѣ плачатъ не затуй, че нѣкой отъ тѣхъ ще бѣде лишенъ отъ възможността въ едно опредѣлено време да дойде тукъ, въ Народното събрание, но че тѣхната партия, тѣхната организация щѣла да бѣде лишена отъ срѣдства за времето, презъ което е изключенъ нѣкой тѣхенъ народенъ представител. Вие виждате, презъ всичкото време, отъ нѣколко месеца, откакъ Камарата заседава, само едно отрицателно държане отъ страна на групата на Работническата партия. Тѣ ви говорятъ за „вашия правилникъ“, за „вашата конституция“, за „вашата България“ и т. н. По известни въпроси, по които тѣ взиматъ думата, правятъ голѣма реклама на това, което е въ Русия, правятъ всевъзможни екскурзии изъ свѣта, но по въпроситѣ, които сѣ поставени на дневенъ редъ, тѣ решително нищо не казватъ. Тогава какво се налага? Може ли Народното събрание, като държи на своя престижъ, може ли Народното събрание, което е съ съзнанието, че тукъ сме дошли да работимъ, да остави неговото време да бѣде употребявано за безплодни спорове? Най-после въ Народното събрание ще трѣбва да се въдвори единъ известенъ редъ, за да се даде възможностъ поне на онѣзи, които желаятъ да работятъ, да се отдадатъ на творческа работа.

(Къмъ работницитѣ) Ако вие оставате впечатление у цѣлото народно представителство, че вземате думата не за да обсъждате законопроектитѣ, а за да правите само демагогии, тогава Народното събрание, очевидно, не може да се остави да бѣде тормозено, да му се отнема времето въ празни спорове, въ скандали и т. н., не може да ви позволи отъ тази трибуна да сѣете противодържавни идеи. Вашитѣ идеи могатъ да бѣдатъ много голѣми и много добри за васъ — ние можемъ да ги респектираме като ваши идеи — но не можемъ да допустимъ отъ трибуната на Народното събрание, отъ кждето трѣбва да се твори и да се стабилизира положението на България, вие да я рушите. Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че Народното събрание има повелителната длъжностъ да вземе известни строги санкции, известни строги мѣрки, първо, за да не губи своето време, а да го употребѣи за работа, и второ, да престане това мѣсто да бѣде мѣсто, отъ кждето се стреля изъ засада на държавнитѣ устои.

Това именно е накарало вносителитѣ на настоящето законодателно предложение да искатъ да се измѣни правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание така, щото ние да не бѣдемъ принудени по цѣли часове да се разправяме съ васъ.

П. Фенерковъ (раб): Нашата група най-малко отнема времето на Парламента. Това нека добре да се запомни.

Х. Родевъ (нац. л): Съ какво?

П. Фенерковъ (раб): Съ говоръ и съ всичко.

К. Русиновъ (раб): Вие искате на дози и по рецепти да приказваме.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Когато единъ работнически народенъ представителъ излизе на трибуната и говори по известенъ законопроектъ, ограничавайки се да говори изключително по въпроса, увървамъ ви много искрено, че чувствувамъ известна радостъ, че тѣзи хора може единъ пътъ се залавятъ да допринесатъ нѣщо къмъ работата на Народното събрание.

Н. Гашевски (нац. л): Такива случаи не е имало досега.

П. Стоевъ (раб): Напр., когато гласувахме да се касира Пешерскиятъ изборъ.

Х. Родевъ (нац. л): Това нѣма нищо общо. — Когато разглеждаме амнистията, ние чувахме тукъ такива проповѣди, правѣха такива екскурзии, казваха такива хвалби за съветския строй, че действително можеше да се изчерпи търпението на Народното събрание.

Г. Костовъ (раб): А за хулитъ и за калѣта, която вие хвърляте срещу съветския строй?

Х. Родевъ (нац. л): Та вие чий представителъ сте? — На България или на Съветския съюзъ? Васъ не Ви е мила тази страна, която Ви е пратила тукъ. Вие сте платенъ адвокатъ на Съветска Русия.

К. Русиновъ (раб): Да бѣше тукъ като въ Съветска Русия, нѣмаше да те видимъ на трибуната.

Х. Родевъ (нац. л): Моята мисълъ не е тази, която г. Русиновъ подозира — че азъ не съмъ желаелъ работническитъ представители да взематъ думата и да се изказватъ тукъ. Обратното е вѣрно. Но азъ не мога да не сподѣля общото възмущение, когато става такова грубо злоупотребуване съ правото на народния представителъ: подъ предлогъ, че вършатъ една творческа работа, подъ предлогъ, че обсъждатъ известно законоположение, да дохождатъ тукъ, на трибуната, да нападатъ по най-безобразенъ начинъ своята собствена страна, чиито представители сѣ, и да хвалятъ една чужда страна.

К. Русиновъ (раб): Не страната, а вашето управление.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ си спомнямъ какъ единъ народенъ представителъ отъ тукъ има — не мога да кажа друга дума, освенъ — голѣмото безобразие да обвини своето собствено отечество, че на наша територия ние сме поддържали, сме организирали бѣлогвардейски батальонъ, който единъ день щѣлъ да отиде на борба срещу Съветска Русия.

К. Русиновъ (раб): Това е вѣрно.

Х. Родевъ (нац. л): Това не е вѣрно и мене ме е срамъ да Ви слушамъ. Даже и да бѣше вѣрно, вие трѣбва да бѣдете по-напредъ българи и тогава да бѣдете платени агенти на Русия.

П. Фенерковъ (раб): Това е политиката ви отъ 50 години.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ ви предложихъ тогава анкета, но вие се смълчахте.

К. Русиновъ (раб): Вашата любовъ къмъ тия генерали е по-голѣма, отколкото любовта ви къмъ народа.

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Избесете ги! Твоята максима е такава: „Да ги избесимъ“.

К. Русиновъ (раб): (Къмъ Х. Родевъ) Вие говорите като протестантски проповѣдникъ!

Х. Родевъ (нац. л): Азъ бихъ предпочелъ да бѣда протестантски проповѣдникъ, отколкото да бѣда отстъпникъ отъ родъ и религия.

Г. Костовъ (раб): Или римски сенаторъ!

А. Буковъ (з): (Къмъ К. Русиновъ) Сега си обяснявамъ защо те биха по устата.

Х. Родевъ (нац. л): Ако въпросътъ се касаеше за една справедлива критика, която би се направила отъ татъкъ, (Сочи работницитъ) като ни кажатъ: „Г-да! Вие искате да подпомогнете материално известни ветерани отъ освободителната война, но финансовото положение на страната не позволява това“, ние бихме се съгласили, че действително правятъ една обективна и добросъвестна критика и бихме се отнесли съ всичкото внимание и всичката почитъ къмъ това тѣхно мнение. Но какво става? Тая трибуна се използва да се хвърля най-страшното обвинение срещу нашата собствена страна, срещу българското правителство. Когато единъ български народенъ представителъ — знаейки, че неговитъ думи, казани отъ тая трибуна, ще минатъ оградата на Народното събрание и могатъ да бѣдатъ цитирани не само въ съседнитъ страни, но и въ Русия, въ Франция и пр. — дохожда да изкаже една такава страшна клевета срещу своята собствена страна, че ние сме готвили батальони отъ бѣлогвардейци, за да отидатъ утре на война срещу Русия, тогава позволете да кажемъ, че вие, г-да, (Сочи работницитъ) съ тази ваша пакостна дейность представате да бѣдете български народни представители. Азъ съжалявамъ — ако е вѣрно това, което казваше г. Икономовъ — че имунитетътъ на нѣкои народни представители билъ недостатъчно респектиранъ, но азъ ви увѣрявамъ, че когато вие отъ трибуната на Народното събрание имате смѣлостъ да хвърляте такава калъ и такава страшно обвинение срещу своето отечество, не ми е чудно, че най-послѣ крайното търпение може да бѣде изчерпано и нѣкой пътъ да станатъ известни инциденти, които ние не можемъ да одобримъ, но които ние прекрасно можемъ да си обяснимъ.

Х. Трайковъ (раб): Демократическиятъ сговоръ казваше, че Сговорътъ и България сѣ едно и сѣщо — това, което, и ти повтаряшъ. Ние казваме пъкъ, че България се състои отъ селяни и работници. Ние не клеветимъ тѣхъ, а клеветимъ васъ, представителитъ на финансовия капиталъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когато вие ще упраздявате, ...

К. Русиновъ (раб): Тогава вие нѣма да бѣдете министъръ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това ми е известно. — ... тогава сте свободни и можете да управлявате отъ това гледище, да инсинуирате противъ отечеството си.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Известни срѣди отъ Парламента, безспорно, ще се почувствуватъ засегнати отъ проекта за измѣнение на вѣтрешния правилникъ — това е вънъ отъ всѣко съмнение — но тѣ не могатъ да отрекатъ, че Народното събрание има легитимното право да се защитава отъ онѣзи, които искатъ ежедневно да саботиратъ неговата работа.

К. Русиновъ (раб): Ние нѣмаме ли право да се защитаваме?

Х. Родевъ (нац. л): Тѣ не сѣ парламентаристи, защото тѣ сами казватъ: „Ние не сме поклонници на парламентаризма; ние сме поклонници на едно друго нѣщо; ние държимъ за диктатурата на пролетариата“ — както това е нѣкъде другаде. Г. Икономовъ каза, че въ Русия 9 милиона организирани работници управляватъ 160 милиона руски народъ. Азъ мисля малко по-иначе — че тия организирани работници сѣ около 2.600.000 отъ 160.000.000 руски народъ. Но то нѣма значение. Тѣй или иначе, вие отричате българския Парламентъ, вие отричате парламентаризма, вие имате интересъ действително да дискредитирате, да умаложите българския Парламентъ въ очитъ на цѣла България.

А. Бояджиевъ (раб): Ние го отричаме, но вашитъ детективи пикаятъ на него!

Н. Гашевски (нац. л): Стига повтаря тия приказки! Стига тоя гаменски езикъ!

Х. Родевъ (нац. л): Преди малко азъ се стѣснявахъ отъ тукъ да повтора тая дума, която този народенъ представителъ употребява.

Председателстващ Н. Захариев: Г. Бояджиев! Вие не зачитате правилника, като говорите с този непристоен език. Един народен представител не може да говори с такъв непристоен език.

Х. Родев (нац. л): Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че народниятъ представителъ преди всичко трѣбва да подбира думитъ, съ които си служи, и да не принижава Народното събрание до една кръчма, до едно кафене.

Н. Гашевски (нац. л): За улицата е този езикъ, за тамъ е и той.

Х. Родев (нац. л): Заклучавамъ, г. г. народни представители, по този въпросъ. За менъ нѣма две мнения, за менъ нѣма споръ — това не могатъ и тѣ да го отрекатъ — че тѣ действително сж противъ всѣкакъв парламентаризъмъ. Не че нѣкой детективъ имъ билъ нанесълъ побой, но тѣ сами желаятъ да подготвятъ почвата за единъ съветски строй, който отрицава по единъ категориченъ начинъ всѣкакъв парламентаризъмъ. Добре! Но ако г. г. работниците мислятъ тъй, ние не мислимъ така. Едно подавяващо болшинство отъ 90 или 95%, даже 98% бихъ казалъ азъ, отъ българския народъ не сподѣля тѣхнитъ възгледи.

П. Стоев (раб): Ние получихме 22% отъ гласоветъ.

Х. Родев (нац. л): Действително, вие получихте 150.000 гласа, но идете попитайте тѣзи ваши избиратели одобряватъ ли вашето поведение — да идвате тукъ, въ Народното събрание, да получавате паритъ си, а да рушите устоитъ на държавния строй и да отрицате Парламента — или ще ви кажатъ, че вие сте ги измамили по най-безобразенъ начинъ!

П. Стоев (раб): Нашето поведение тукъ се одобрява и отъ вашитъ избиратели.

Г. Калъповъ (д): Ляпчевъ ги изпрати тукъ съ избирателния законъ.

Х. Родев (нац. л): Азъ заключавамъ. Щомъ като правимъ тази констатация, ние, 240 народни представители, не можемъ да оставимъ нашата дейность да се спѣва отъ 31 работнически представители.

А. Буковъ (з): Комунистически.

Х. Родев (нац. л): Тѣзи хора си иматъ вѣчни дежурни, които възразяватъ, които апострофиратъ. И днешното заседание е пълно потвърждение на мислитъ, които азъ и моятъ предшественикъ изказахме. При това положение ние сме въ правото си да съкратимъ процедурата по възстановяване реда и дисциплината въ Народното събрание. Затова трѣбва да се даде право на председателството, следъ като направилъ забележка на известенъ народенъ представителъ, да прибѣгне и къмъ по-строги, къмъ по-ефикасни мѣрки спрямо смутителитъ на реда, спрямо онѣзи, които саботиратъ работата на Народното събрание — да ги отстранятъ, за да може народното представителство да се отдаде на работата, за която е призвано.

К. Русиновъ (раб): Не е ли по-добре да доведете тукъ директора на полицията и да се свърши?

Х. Родев (нац. л): Когато вие управлявате, тогава ще доведете полицията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Русия е само една полицейска държава. Въ нея нѣма нищо друго, освенъ камшикъ и чрезвычайка. Човѣчеството не е видѣло по-полицейска държава отъ Русия.

А. Бояджиев (раб): Твоята полиция не ни дава навѣнъ да говоримъ, а и тукъ не ни даватъ да говоримъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: България е рай въ сравнение съ Русия.

К. Русиновъ (раб): Рай, въ който има трѣне и бодли.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Само че мислите, че ние сме ахмади, за да ви даваме да препускаме коня. Въ Русия има само полиция и нагайки!

К. Русиновъ (раб): Тамъ има свобода. Защо не ни пускате да отидемъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тамъ нѣма кой да протестира, защото, който протестира, има нагайка и чрезвычайка.

Г. Костовъ (раб): Въпрѣки че въ Русия има куршумъ и нагайка, както казвате вие, пакъ има кой да протестира. А това показва, че тамъ нѣма куршумъ и нагайка, а има свобода. А тукъ нѣма нагайка, но поради вашия тероръ, нѣма кой да протестира!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ Русия нѣма противно мнение. Тамъ всички трѣбва да се подчиняватъ на заповѣдитъ на диктатурата, на вашитъ господари.

К. Русиновъ (раб): Вие, г. Гиргиновъ, сте баремъ благодетели християнитъ, както се препорѣчватъ. Да бѣхте по-кроткъ и по-смирентъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Русия е една варварска държава, където нито свобода сѣществувала, нито личността има значение, нито има закони, които да се вотира отъ народа, нито иматъ съвѣсть, нито моралъ — нищо нѣма. Има само чрезвычайка и тирания. Това е режимътъ въ Русия.

Х. Родев (нац. л): Г. г. народни представители! Г. Икономовъ е недоволенъ отъ измѣнението, което се прави въ чл. 77 и споредъ което председателътъ или председателстващиятъ Народното събрание има право самъ да изключва за едно заседание провинения народенъ представителъ, а — когато се окаже нужда — съ одобрението на Народното събрание до седемъ дена. Вие, г-да отъ крайната лѣвица, нѣма защо да се боите. Ако сте дошли тукъ съ желание да работите, ако действително не провокирате, тѣзи постановления ще останатъ мъртва буква за васъ. Недейте създава условия за прилагането на тия санкции, и тогазъ нищо не ви заплашва.

Г. Икономовъ сѣщо така реагира по много осезателенъ начинъ и противъ забележката, която се прибавя къмъ чл. 8: (Чете) „При отнемане думата на представителъ председателътъ може да заповѣда на стенографитъ да не записватъ речта му следъ отнемане на думата му, ако продължава да говори.“

Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че тукъ думата „може“ е свършено не на мѣстото си. Текстътъ на тази забележка трѣбва да бѣде така: „При отнемане думата на представителъ председателътъ заповѣда на стенографитъ да не записватъ речта му“. Ако речта на такъвъ представителъ може да бѣде записана въ стенографскитъ дневници, какъвъ смисълъ има, че сте му отнели думата? При отнемане на думата вие не можете да изказвате мисли, не можете да произнасяте речи, такива речи не трѣбва да сѣществуватъ нито заради насъ, нито заради публиката, която ще чете дневницитъ.

Д. Икономовъ (раб): Значи, страхъ ви е отъ нашитъ идеи.

Х. Родев (нац. л): Отъ бѣсна котка ли ще ме е страхъ?

Д. Икономовъ (раб): Туй сега на какъвъ жаргонъ е? Азъ употребихъ ли такава дума?

Х. Родев (нац. л): Азъ не говоря за Васъ, г. Икономовъ! Вие казвате, че сме се боели отъ вашитъ идеи. Защо ще се боимъ отъ вашитъ идеи? Моятъ изразъ може да е жаргонъ, но никого не обижда, тъй както и мене не обиждатъ думитъ, които вие, г. Икономовъ, или Вашитъ другари казвате на насъ: „Вашитъ идеи сж гнила“.

П. Стоев (раб): Това е право.

Х. Родев (нац. л): Това е не само жаргонъ, а е оскърбление. Когато е въпросъ за идеи, азъ казвамъ, че мога да уважавамъ и най-крайнитъ идеи, дори и онѣзи, които по всичко се различаватъ отъ моитъ; но вие не уважавате нашитъ идеи.

Г. г. народни представители! **Г. Икономовъ** е сѣщо така силно засегнатъ отъ нововъведението, че на народния представителъ, който е изключенъ, „може“ да му се даде думата да се обясни.

Азъ искамъ, обаче, да направя една констатация. Когато ние сме имали да прилагаме санкциитъ на стария правилникъ и да изключваме нѣкой народенъ представителъ отъ крайната лѣвица, имало ли е поне единъ случай народниятъ представителъ въ тия нѣколко минути, които му дава правилникътъ за обяснение, да дойде тукъ да обясни, че не е ималъ намѣрение да каже тази или онази дума, че това е било lapsus linguae, че това е изтървана дума, или най-после — че ние сме го криво разбрали? Азъ помня, при изключването на **г. Лазаръ Станевъ** — или нѣкой другъ бѣше, мисля — той разви тукъ такива идеи и хвърли такива хули противъ цѣлото народно представителство, че за мене е много лесно обяснимо, защо останалото народно представителство реагира съ тропане по банкитъ, за да не прибѣгне до други мѣрки.

Вѣрно е, че този изразъ: „може председателятъ да му разреши да даде обяснение“, показва, че може и да не му разреши. Но азъ ви казвамъ, ако вие действително сте решили да продължавате да вървите до край въ този път на провокации, на оскърбления, на хули срещу всичко, което не е комунистическо — нѣмамъ правото да говоря отъ името на правителството, затова и **г. министър-председателятъ** нѣколко пѣти ми направи предупреждение — най-малкото ние трѣбва да се оградимъ съ единъ правилникъ, по силата на който, следъ като сме изключили единъ народенъ представителъ, да не може той да се качи на трибуната и да произнася нови хули, нови оскърбления, нови ругатни срещу народното представителство.

П. Стоевъ (раб): Когато историята отрича дадени обществени форми, нищо не може да ги спаси — нито **г. Родевъ**, нито **г. Гиргиновъ**, нито правилникътъ!

А. Кантарджиевъ (д): Много хубаво си научилъ урока си!

Х. Родевъ (нац. л): А бе, колега — не Ви знамъ името — ако вашитъ идеи сѣ силни и се наложатъ, разберете, че ние нѣма да отречемъ, че **Портъ-Артуръ** е падналъ. Бждете силни съ вашитъ идеи, но дайте възможностъ да работимъ и ние, които не сподѣляме вашитъ идеи. Нѣма човѣкъ, който да е преследванъ въ тая страна за политически убеждения и идеи.

Отъ работницитъ: А-а-а!

П. Стоевъ (раб): Какъ може да има такова нѣщо!

Х. Родевъ (нац. л): Ето на, пакъ почвате!

К. Русиновъ (раб): Коририрайте се, защото откакто сте дошли на властъ, азъ съмъ битъ и арестуванъ нѣколко пѣти само заради моитъ идеи.

Н. Гашевски (нац. л): Ти нѣмашъ идеи.

К. Русиновъ (раб): Кокалитъ ми строшиха.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ Ви казахъ преди малко: между вашитъ другари има хора съ толкова необузданъ езикъ, че действително човѣкъ по нѣкой път може да не се въздържа и да прибѣгне къмъ мѣрка, която никой не може да одобрява. Азъ ще приведа единъ примѣръ, макаръ да не е подходящо сравнението.

Когато единъ нашъ другаръ удари плѣсница на единъ народенъ представителъ и ние се зачудихме защо направи това, какво се оказа? — Напсувалъ го на майка. Кажете вие, човѣкъ, който държи на своето честолюбие, на своята честъ, длъженъ ли е да дава заявления: „**Г. председателю, г. министре, еди-кой-си ме напсува!**“ Известенъ човѣкъ, съ спокоенъ темпераментъ, ще се въздържа, но другъ човѣкъ, съ буенъ темпераментъ, нѣма да се въздържа. И азъ ви увѣрявамъ (къмъ работницитъ), нѣколко ваши дру-

гари, съ този езикъ, съ този жаргонъ, съ който си служатъ, предизвикватъ толкова много, че сѣ нуждни извънредно голѣми усилия, за да не стане действително нѣкой побой.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Особено когато обикалятъ страната съ конспиративни цели.

Х. Родевъ (нац. л): **Г. г. народни представители!** За да подкрепя тая моя мисль, ще ви кажа — нѣма го тукъ този народенъ представителъ отъ крайната лѣвица, да го потвърди той — че хората отъ крайната лѣвица въ селата си служатъ съ невъобразими лъжи и мърсотии, които надминаватъ всѣкаква граница. Единъ народенъ представителъ, за да уязви буржоазията, твърдилъ на едно събрание, че буржоазнитъ жени карали слугинитъ, ординарцитъ и пр. да ги разтриватъ, докато имъ излѣзнатъ мозоли на рѣцетъ. (Смѣхъ всрѣдъ работницитъ) Вие се смѣете.

П. Стоевъ (раб): Отъ Васъ го чуваме.

Х. Родевъ (нац. л): Вие знаете, че е ставалъ въпросъ за това въ вашата парламентарна група. И на този господинъ — не ща да му кажа името — му е правена бележка въ групата, че не по такъвъ начинъ трѣбва да бждатъ разпространявани идеитъ, които ви въодушевяватъ.

П. Стоевъ (раб): Криво сѣ ви осведомили. Кажете му името.

Х. Родевъ (нац. л): Това го научихъ вчера отъ единъ вашъ другаръ, народенъ представителъ.

А. Буковъ (з): Разправялъ е това отъ 7—8 ч. нататъкъ, когато телефонитъ спиратъ и не могатъ да съобщатъ да дойде полицията.

Х. Родевъ (нац. л): **Г. г. народни представители!** Следъ тѣзи кратки бележки, които направихъ, длъженъ съмъ да заявя, че не всички постановления на предложението ги намирамъ за добри и полезни. Наистина, предложението ще бжде обждено въ комисията, известни несъобразности въ него ще бждатъ коригирани тамъ. Така, длъжа да заявя, че Парламентътъ не може да бжде обърнатъ на пансионъ, въ който нѣколко минути следъ 4 ч. присѣдствената книга трѣбва да се вдига.

К. Русиновъ (раб): **Г. Родевъ!** Все къмъ насъ се обръщате. Обърнете се и къмъ тѣхъ. (Сочи мнозинството) Това показва, че предложението е насочено срещу насъ.

Х. Родевъ (нац. л): Особената ми симпатия къмъ васъ ме кара да се обръщамъ често къмъ васъ!

Д. Ачковъ (нац. л. о): То е за немирнитъ елементи въ Парламента!

Х. Родевъ (нац. л): **Г. г. народни представители!** Азъ не мога да се съглася съ нововъведенията, които се правятъ съ § 2, 18 и 19.

Две думи касателно § 20, съ който се измѣня чл. 97 отъ правилника. Това нововъведение на вносителитъ на предложението, съ което се цели да се направи стабилно положението на ръководния персоналъ, не може, освенъ да бжде отъ полза за Народното събрание. Знаете, че не всѣки е подготвенъ да заема по-важнитъ длѣжности. Азъ напълно сподѣлямъ тази разпоредба на § 20 — да бжде гарантиранъ стабилитетътъ на ръководния персоналъ, защото това е отъ полза за самата работа на Народното събрание.

Г. г. народни представители! Позволете ми да се спра още на единъ въпросъ, съ рискъ да не бжда одобрень, решително да не бжда одобрень отъ болшинството, за голѣмо удоволствие на другаритъ отъ лѣво.

П. Стоевъ (раб): Ни единъ път не ти ръкоплѣскаха!

Х. Родевъ (нац. л): Азъ не мога да сподѣля това нововъведение, което се прави съ § 8. Въ втората алинея на този параграфъ се казва: (Чете) „Преди пристѣпването

къмъ дневния редъ не се допуска протестъ, нито повдигане и разискване на какъвто и да било въпросъ, който не е поставенъ на дневенъ редъ. Протестъ отъ група или отъ отделенъ представител се връчва предварително писмено на председателя и се прочита отъ него въ следващото заседание", и т. н.

А. Буковъ (з): (Къмъ работниците) Защо мълчите сега, бе?

П. Стоевъ (раб): Още нищо не е казало. Чакайте. Не го прекъсвайте. (Веселостъ)

А. Кантарджиевъ (л): Той (Сочи Х. Родевъ) предварително каза, че е противъ това нововъведение.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Нито съмъ отъ старитѣ парламентарни дейци, нито имамъ претенцията да бжда единъ отъ добритѣ познавачи на конституционното право, но отъ малкото, което зная, твърдя, че надали има парламентъ въ свѣта, въ който правилникъ за вътрешния редъ да има подобно ограничение, каквото ние слагаме съ това измѣнение на нашия правилникъ.

А. Буковъ (з): Въ Москва го има.

М. Станевъ (раб): То е уникумъ не само за българския Парламентъ, но за парламентарната история.

А. Кантарджиевъ (л): Да, да! Ще обърнемъ Парламента на пазаръ да приказва кой каквото иска. Никакво ограничение не е това.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ Съветитѣ нѣма протести въобще.

Тамъ има чека и въже. Тамъ има едно модерно робство.

П. Стоевъ (раб): Всички сѣ доволни тамъ. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да!

Х. Родевъ (нац. л): Г-да! Азъ свършвамъ и ви моля да ми дадете възможностъ да се изкажа. — Азъ знамъ по кои мотиви вносителитѣ на това предложение искатъ да не се допускатъ тия протести, които ежедневно се повтарятъ, които систематически се правятъ отъ най-лѣвитѣ ни другари. Азъ сподѣлямъ това възмущение, че ежедневно тукъ се изнасятъ протести за било и не било, за факти и за идеи, и както казахъ преди малко, Народното събрание се обръща на едно мѣсто само за пропаганда. Но, отъ друга страна, азъ не мога да се съглася съ проекта, който ни се предлага. Азъ смѣтамъ, че народниятъ представител има две главни задължения: да допринесе нѣщо къмъ законодателството, всѣки споредъ своитѣ сили, а отъ друга страна, да упражнява единъ контролъ върху управлението. Азъ мисля, че всѣки народенъ представител има право, макаръ и не писмено, да изрази въ форма на питане, запитване или протестъ своя контролъ въ онѣзи случаи, когато той констатира, че се нарушаватъ основнитѣ права на гражданина. Азъ искамъ да се мисли, че той правилникъ ще бжде не само за година-две-три или за 8 години, докогато ние се надѣваме, че ще бждемъ на властъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Защо се подсмивашъ? Не се подсмивай!

Х. Родевъ (нац. л): Тоя правилникъ, трѣбва да се счита, че ще бжде и за следъ нашето слизание отъ властта. И азъ питамъ: въ такъвъ случай, по какъвъ начинъ азъ, ако ще имамъ честта да бжда тогава народенъ представител отъ опозицията, ще мога да упражня своето право на контролъ, ...

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ама и на властъ когато си, трѣбва да упражнявашъ контролъ.

Х. Родевъ (нац. л): ... ако друго едно народно представителство не ми даде възможностъ да изразя съ единъ

протестъ онѣзи беззакония, които съмъ могълъ да констатирамъ?

Г. Костовъ (раб): Значи, има беззакония.

Х. Родевъ (нац. л): Беззакония нѣма само въ Русия, защото тамъ нѣма закони въобще. Когато преди месецъ или два се дебатираше въпросътъ за редовността на вота по единъ изборъ, азъ бѣхъ готовъ, вземайки думата, да ви обърна вниманието на единъ случай въ френския парламентъ. Въ френския парламентъ преди да се пристъпи къмъ дневния редъ, единъ народенъ представител по-вдигналъ въпросъ, дали вчерашниятъ вота на народното събрание е билъ правиленъ, и той твърди — както тукъ твърдѣха нашитѣ сговористи — ...

А. Буковъ (з): Не сѣ наши.

Х. Родевъ (нац. л): ... че вотътъ на Народното събрание е билъ неправиленъ, понеже, следъ като е гласувано чрезъ тайно гласоподаване съ бюлетини, председателътъ на народното събрание неправилно е обявилъ резултата. Но този поводъ, г. г. народни представители, френскиятъ парламентъ не се формализира да каже: този въпросъ въобще не може да се повдигне, въобще не може да бжде третиранъ, въобще никой нѣма право да говори върху него, защото той не е поставенъ на дневенъ редъ. Понеже той е единъ въпросъ, който може да се повдигне само въ следващото заседание — дотогава, докогато бюлетинитѣ още стоятъ — ставатъ известни дискусии, самиятъ председател на народното събрание заявява, че той най-после нѣма нищо противъ да се проверятъ бюлетинитѣ, които сѣ още налице и, ако въпросътъ се касае за една фактическа грѣшка, той нѣма нищо противъ да бжде изправена тази грѣшка. Въпросътъ завършва съ това, че става единъ отъ голѣмитѣ френски парламентаристи, който, вземайки думата, казва, че престижътъ, авторитетътъ на председателя на парламента е толкова високъ и толкова недосягаемъ, щото по никакъвъ начинъ не може да се разколебава довѣрието въ председателя на народното събрание, иначе отъ това би страдалъ парламентаритѣ, отъ това би страдала Франция — и прочее красиви изрази, на които френскитѣ парламентаристи сѣ способни. Искамъ да ви обърна вниманието, че не може да съществува единъ правилникъ, който абсолютно и безусловно да забрани на опозицията по категориченъ начинъ, да не може да изрази тя своя протестъ. Вносителитѣ биха могли да ми възразятъ: но опозицията все пакъ би могла да изрази своя протестъ, като го напише и така, въ писмена форма, го връчи на председателството, което ще го прочете. Но, г. г. народни представители, азъ не мисля, че прочитането отъ председателството е достатъчно. Азъ знамъ, че и въ миналото сѣ били вършени известни насилия върху логиката; допускамъ, че и въ бъдеще могатъ да се вършатъ, ако не отъ насъ, то отъ онѣзи, които биха дошли следъ насъ, възприемайки нашия тезисъ. Щомъ председателътъ ще обявява протеста, той може да каже: нѣма да го прочита, защото е безсмисленъ, защото е неграмотно написанъ или защото е насоченъ срещу държавата и пр.

Азъ считамъ, че това предложение е страшно невъзможно; че съ него се отнема единъ отъ най-важитѣ атрибути на народния представител; че най-после би трѣбвало работници, сговористи или каквито щатъ да бждатъ, да могатъ да упражнятъ — и трѣбва да могатъ, да иматъ право да упражнятъ — контролъ върху управлението и съ протеста, който искатъ да прочетатъ, да направятъ действително ефикасенъ контролъ върху туй управление. Но азъ веднага искамъ да добавя: тази елементарна свобода — пардонъ, това елементарно право — на депутата и на парламентарната група; това право, което съществува въ всичкитѣ парламенти и въ всичкитѣ времена, ние, българитѣ, съ нашия кратъкъ парламентаренъ животъ не можемъ да го унищожимъ. Азъ не бихъ желалъ да се каже, че ние, особено Народниятъ блокъ, сме били достатъчно реакционери, за да искаме да suspendираме по нѣкакъвъ начинъ едно отъ най-важитѣ права на опозицията, на народния представител. Но понеже, отъ друга страна, действително тукъ се вършатъ крайни и съществени злоупотребления съ това право, азъ ще направя предложение, щото, ако този протестъ, въ своята цѣлостъ или само въ една негова частъ, съдържа обидни изрази спрямо държавния глава, спрямо Народното събрание или съ него се цели да се подкопае държавниятъ строй, председателътъ на Народното събрание да има право да заповѣда да се спре този протестъ и да се не вписва той въ дневницитѣ на Народното събрание. Но тъй, абсолютно да бжде ли-

шенъ народниятъ представителъ и цѣла парламентарна група отъ това право, не бива. Каква роль ние бихме могли да изиграемъ, ако нѣкога имаме честта да отидемъ на мѣстото на лѣвицата? Каква контрола ние бихме могли да упражнимъ и каква работа бихме могли да извършимъ като народни представители? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството).

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Всѣка Камера си прави свой правилникъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стоевъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Стига толкова обструкция! Четири души отъ една и съща група говорятъ.

П. Стоевъ (раб): (Отъ трибуната) Това показва, че правилникътъ е насоченъ само противъ насъ — затуй само ние говоримъ.

В. Савовъ (нац. л. о): Само васъ ли ще слушаеме?

А. Буковъ (з): Петко Напетовъ записанъ ли е?

П. Стоевъ (раб): Г. г. народни представители! Още когато професоръ Геневъ разви предложението за изменение на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, каза, че то нѣма за целъ да ограничи вободата нито на една отъ парламентарнитѣ групи тукъ; той каза, че въпросътъ не се касае нито за нѣкоя отъ парламентарнитѣ групи, нито пъкъ, за нѣкой депутатъ, а чисто и просто — да се уяснятъ известни положения въ правилника, за да може Народното събрание да работи по-експедитивно.

Обаче следъ професоръ Геневъ говорившиятъ депутатъ отъ Народния блокъ дойдоха да потвърдятъ, че всичко това, което той каза, като мотивъ за изменението на правилника, е невярно, защото и двамата говоривши отъ Народния блокъ — г. Бичевъ и г. Родевъ — всичко, каквото говориха, бѣше насочено противъ нашата група. Съ това тѣ достатъчно изблѣчиха г. професоръ Геневъ, който каза, че изменението на правилника не е насочено противъ нашата група. Напротивъ, както казахъ, ясно се очерта, че правилникътъ въ всичкитѣ си точки е насоченъ точно противъ насъ.

Г. г. народни представители! Ще бѣда кратъкъ. Искамъ а се спра само на 3—4 пункта.

Въпросътъ се касае за следното. Говорейки по принципъ по това изменение на правилника, изтъкна се отъ редговорившия положението, че въобще целта на това изменение е да запази парламентарнитѣ форми на управление, да запази Парламента отъ рушение, като се помочи, че нашата парламентарна група е тази, която го ущи. Трѣбва най-напредъ да ви направя една декларация, а нашата парламентарна група съвсемъ не желае да пази Парламента, ...

А. Буковъ (з): Че какво търсимъ тогава въ Парламента?

П. Стоевъ (раб): ... че нашата парламентарна група, работническата класа по своитѣ разбирания, е противъ всички форми на провеждане буржоазната диктатура. Обаче въпросътъ се касае до това, кой сега фактически ущи институтитѣ на буржоазната диктатура?

Защо ние не внесохте този правилникъ, да кажемъ, преди 15 години, когато работническата класа тукъ, същомаше свои представители?

В. Савовъ (нац. л. о): Не бѣха като васъ щури.

П. Стоевъ (раб): Това е, защото обективнитѣ условия бѣха такива, каквито сѣ днесъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тогава нѣмаше болшеизъмъ.

П. Стоевъ (раб): Вашата стопанска, икономическа система и нейната надстройка — държавата — и политическитѣ форми на упражняване властта на буржоазната класа сѣ вече исторически отречени, и точно затуй: вие не правите всичко възможно, да търсите нѣкакви бене-

тове, нѣкакви примки, нѣкакви синджирѣ, да търсите всевъзможни вериги, за да защищавате това, което историческата отрича.

А. Буковъ (з): Какви сѣ тия вѣжета, примки, синджирѣ? Научи се да приказвашъ въ Парламента.

П. Стоевъ (раб): И самиятъ фактъ, че срещу борбата на работническата класа, срещу нейната идеология вие създавате изключителни закони и прѣчки, иде достатъчно да потвърди това.

Касае се въпросътъ, какъ всичко, което ние вършимъ тукъ, ще се отрази преди всичко долу въ маситѣ; какъ всички ваши дѣла, като господствуваща класа, и какъ всички форми на управление, които ние създавате, ще се отразятъ долу. И ако се касае за рушение, то това засѣга не толкова насъ тукъ въ Парламента, колкото въ съзнанието на работническитѣ и селскитѣ маси долу. Когато вашитѣ форми на управление, когато вашето господство се разруши въ съзнанието на маситѣ долу, тогава действително се разрушаватъ устоитѣ, икономически и политически, на самата ваша система и всички нейни форми на управление.

Какво говорятъ фактитѣ? Тукъ въ миналото, когато трѣбваше да се утвърждаватъ избори, се изтъкна, че въпрѣки писанитѣ форми за изразяване народната воля, тая народна воля е крадена, гласовѣтъ на работниците и селянитѣ сѣ горени, урни сѣ били крадени, смѣнявани съ други и пр. Всичко това не може да не се знае отъ самитѣ работници и селяни. Има такива случаи, кждето въ дадено село или градъ, въ дадена избирателна секция работниците и селянитѣ сѣ знаели предварително колко гласа сѣ дали. Напримѣръ, 315 души членове, или съчувственици на нашата организация въ с. Обручище, Харманлийско, сѣ гласували съ наша бюлетина. Обаче вечерта, когато сѣ преброявали гласовѣтъ, сѣ намѣрили само 15 наши гласа! Какво показва това? Съ този начинъ, по който искате да изнасилите народната воля, ние рушите самитѣ клопки, на които стоите.

А. Буковъ (з): Защо плачешъ за тия нѣща, когато си тукъ, за да ги рушишъ?

П. Стоевъ (раб): По-нататкъ. — Неотдавна станяха общински избори. Въ тия избори, кждето партията на пролетарията, кждето работниците и селянитѣ вземаха болшинство, сир., иматъ свои общински съвети, виждаме, че тия съвети ние не можете да ги търпите и още неутвърдени, бидоха разтурени и на тѣхно мѣсто назначени тричленни комисии. Отличенъ примѣръ за това е изборътъ въ Сливенъ, кждето работниците и трудящитѣ се вземаха общинския съветъ съ бюлетината.

А. Кантарджиевъ (д): Говорите за галеритѣ, но тѣ сѣ празни!

П. Стоевъ (раб): Галерията е долу, въ села и градове.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие вземахте болшинство въ Сливенъ, защото Народниятъ блокъ тамъ сѣ разцепи.

П. Стоевъ (раб): Тамъ, въ гр. Сливенъ, вашата тричленка и партизани направиха всичко възможно, за да изнасилатъ доверието на избирателитѣ: тѣ сѣ вършили фалшификации, издавали сѣ удостоверения на умрѣли избиратели и какво ли не! И когато, въпрѣки това, работниците вземаха общинския съветъ, за да не се утвърди изборътъ, съчатъ тия фалшификатори отидоха въ съда и разкриха своитѣ фалшификации.

В. Поповъ (з): Въ вашата листа имаше общински съветници, които не сѣ граждани на гр. Сливенъ.

П. Стоевъ (раб): Какво иде да покаже това? Кой руши ония позиции, ония форми, чрезъ които ние прокарваме нашия лѣжепарламентаризъмъ и вашата лѣжедомокрация?

По-нататкъ, имаме случая въ Неврокопъ.

Д. Анковъ (нац. л. о): Какво общо има това съ измененията на правилника?

П. Стоевъ (раб): Тамъ, следъ като по единъ единодушенъ начинъ трудящитѣ се македонски изказаха своята

воля, ние виждаме, че се отвлечат съветниците и вашата власт не можа да намъри виновниците за това отвлечане. Следъ туй, тия съветници си подадоха оставката при една декларация, насила изтръгната, че се отказват отъ всъщна политическа дейност. Питамъ азъ: кой руши вашитъ парламентарни устои? Работническата класа и нейнитъ представители ли, или самитъ вие, самата буржоазна класа, поради туй, че вие исторически, вървейки по пътя на развитието на капитализма, сте стигнали до това положение, когато нито икономически, нито политически можете да дадете нѣщо на народнитъ маси? Вие правите всичко възможно съ насилие, съ полиция, съ изключителни закони, съ конфискация на вестници, съ арести, съ затворъ и съ избиване на 30 хиляди души, да спрете историческия ходъ на нѣщата.

Отъ земледѣлцитъ: А-а-а!

П. Стоевъ (раб): Кой руши устоитъ на вашата парламентарна система — дали ние, или вие? Ние не плачемъ за вашитъ форми на управление, за вашия парламентаризъмъ, но казваме, че вие сами сѣчете клонката, на която седите. Разбира се, ние нѣма да защитаваме тия форми на управление, които сѣ ваши.

Но друго, което достатъчно говори, че вие пакъ рушите вашитъ клонки, вашитъ форми, това е, напр., измѣната, която вие правите на обещанията, които дадохте на вашитъ избиратели.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Стига, г. Стоевъ! Говорете по правилника!

П. Стоевъ (раб): Та това е по правилника.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Нѣма да Ви позволя иначе да говорите. Продължавайте, но говорете по правилника.

П. Стоевъ (раб): Азъ трѣбва да обоснова мнението си.

По-нататъкъ. Касае се въпросътъ за това, кой какво е обещавалъ предъ избирателитъ и какъ го изпълнява — като единъ отъ основнитъ принципи на парламентаризма.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля! Ще говорите по правилника.

П. Стоевъ (раб): Азъ казвамъ, че тия, които не изпълняватъ обещанията, поети предъ народнитъ маси, . . .

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Силно звъни)

П. Стоевъ (раб): . . . убиватъ вѣрата на тия маси въ формитъ на управление, които господствуватъ днесъ. Съ това вие сами ги рушите — това да се разбере!

Г. Енчевъ, който говори отъ тая трибуна, ни пита: „Въ Съветска Русия има ли опозиционна група, има ли опозиционна партия?“ Защо гледате какво е въ Русия? Въ Съветска Русия, както каза моятъ другаръ Димитъръ Икономовъ, има диктатура на пролетариата, г-да! Ние не го скриваме и тѣ не го скриватъ. Вие, обаче, казвате, че сте демокрация, че сте за парламентаризма. Защо тогава не си го пазите, защо го разсипвате?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Диктатура! 160 милиона души въ Русия сѣ срещу 1 милионъ.

П. Стоевъ (раб): Отговарямъ: затуй, защото тѣ не ви служатъ вече, като една угодна форма, като начинъ и срѣдство да можете да защитавате вашитъ позиции и вашата властъ противъ позицитъ на пролетариата и трудещитъ се маси.

И. Драгойски (з): Кажете нѣщо за България, оставете Русия.

П. Стоевъ (раб): Азъ не съмъ казалъ нищо за Русия.

Една отъ парламентарнитъ форми на управлението е свободата на изповѣждане политическия убеждения. Г. Родевъ има тупето да каже, че въ България не се преследвали политическия убеждения! Ами че азъ лично съмъ слушалъ г. Родевъ да говори противъ сговори-

ститъ, за 30-тѣ хиляди души избити отъ тѣхъ. Ами, г. Родевъ, не знаете ли, че бѣха избити министри, че бѣха избити народни представители, не знаете ли колко хора за своитъ политически убеждения лежатъ и днесъ въ турмата и сѣ въ емиграция? Защо казвате, че не се преследватъ тукъ политическия убеждения и че имало свобода за тѣхъ? Свободата на политическия убеждения е единъ отъ принципитъ на парламентаризма. (Възгласения отъ мнозинството)

Х. Родевъ (нац. л): Ще ми позволите ли само една бележка?

П. Стоевъ (раб): Азъ заявявамъ, че, като не позволявате свободното изповѣждане на политическия убеждения, вие отричате основитъ на вашитъ форми на управление, рушите ги!

Х. Родевъ (нац. л): Моля. Азъ заявявамъ, че въ никакъвъ случай не мога да одобря онѣзи насилие и избивания за идеи, които сѣ ставали въ миналото. Азъ всѣкога съмъ билъ единъ отъ скромнитъ хора, който винаги най-дълбоко съмъ се възмущавалъ отъ тия престѣпления.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ Русия най-много за идеи сѣ избивали.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ искамъ, обаче, да обърна вниманието, че вашата организация — и вие това не можете да отречете, ако сте добросъвестенъ — че вие не целите нищо друго, освенъ промѣната на държавния строй и то чрезъ насилие. И въ такъвъ случай вие ще признаете на насъ правото да се отбраняваме не чрезъ насилие, не чрезъ убийства — азъ съмъ решителенъ противникъ на тѣхъ. И ако, не дай, Боже, днешниятъ държавенъ строй ние трѣбва да го пазимъ чрезъ насилие, ние се поставяме на гнила почва. И като не поемамъ нито върху себе си, нито върху блоковото управление отговорността за всичкитъ престѣпления, за всичкитъ убийства, извършени въ миналото за политически идеи, азъ заявявамъ, че вие не можете, готвейки се за революция, за онова, което по нашитъ закони е престѣпление, да употребявате тая трибуна, за да приближавате тия събития къмъ насъ.

В. Савовъ (нац. л. о): (Къмъ П. Стоевъ) Кръстю Раковски днесъ за идеи ли е въ Сибирь?

П. Стоевъ (раб): Не.

В. Савовъ (нац. л. о): А за какво?

П. Стоевъ (раб): За измѣна. (Смѣхъ) Въ всѣки случай вие и вашата партия закачихте много на щикветъ си тукъ въ България.

Х. Родевъ (нац. л): Ако има нѣкъде насилие, това е именно въ Русия, но това не оправдава и насъ.

П. Стоевъ (раб): Но вие кажете за този тероръ, който се упражнява надъ нашата партия, на която се затварятъ клубовѣтъ, която отъ 30 дена насамъ нѣма нито единъ вестникъ — всичко е конфискувано; вие кажете за конфискацията на нашитъ речи въ Парламента, издадени въ трудовата преса!

Х. Родевъ (нац. л): Възможно е не само клубовѣтъ въ да разтуримъ, но да разформираваме цѣлата ви партия щомъ имаме данни, че тя е нелегална. Ние сме хора, които държимъ на закона. И щомъ вие се противите и искате да правите революция, ние ще приложимъ законитъ.

А. Бояджиевъ (раб): Значи, вие искате да мислимъ като васъ. Така не може. Мислете като насъ правилно, щъ ви дадемъ каквато щете свобода!

П. Стоевъ (раб): Ние сме привърженици на единъ новъ строй и провеждаме нашитъ борби и политическия убеждения и идеи, срещу което вие си служите съ тероръ. Защо не отговаряте на тия въпроси?

Х. Родевъ (нац. л): Азъ знамъ, че ако вие управлявахте и ние бѣхме на вашето мѣсто, не само клубовѣтъ ни бихте разтурили, но бихте ни изклали. Но не желъ

да се ползувамъ отъ този паралелъ. Ние сме държава, която се управлява по закони и имаме право да ви раз- формируваме партията, щомъ имаме доказателства, че тя е нелегална.

А. Кантарджиевъ (д): Ние идеитъ ви отричаме, а вие физически ни отричате. Тамъ е разликата между насъ и васъ. (Възражения отъ работниците)

П. Стоевъ (раб): Има 30 хиляди души избити отъ буржоазията!

В. Мариновъ (д): Само две думи. Презъ 1922 г., когато не успяхте да разтурите събранието ни въ Троянъ, който бѣше ваша крепостъ, хвърлихте следъ туй бомба въ дома на Тончо Думановъ, за да ни избие. Това не е ли на- силне?

П. Стоевъ (раб): Това не е дѣло на троянскитъ ра- ботници.

А. Бояджиевъ (раб): Монополътъ на бомбитъ е вашъ.

В. Мариновъ (д): Това бѣше дѣло на троянскитъ кому- нисти. Вие съ тая система искате да си служите.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣ и въ София си хвърлятъ бомби за аларма. На третия етажъ въ нѣкоя стая заседаватъ, а долу на улицата се хвърля бомба!

П. Стоевъ (раб): Дайте да си развиемъ питането по това!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ще ви дамъ експерти- зата по въпроса. Това е дѣло на нѣкой провокаторъ като Васъ.

П. Стоевъ (раб): Ние ще ви посочимъ фактитъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: На третия етажъ въ нѣкаква стая заседавали, а долу на улицата хвърлятъ бомба!

П. Стоевъ (раб): Ние ще ви изнесемъ даннитъ, а вие излѣзте да ги опровергавате.

Историческата истина вие не можете да отре- чете. Вие сами чувствувате, какъ почвата се рони подъ краката ви, въпрѣки вашето желание. (Възражения отъ мнозинството) Защо е това? Защото историческото развитие на вашата система е отречено. Тя е влѣзла въ противоречие съ развој на човѣчеството. Господства- щата класа днесъ, буржоазията, е безъ идеали. Вашиятъ идеалъ е запазване на днешното, което е докарало бед- ствие за трудящитъ се маси, за човѣчеството. Горко на васъ съ тия идеали! Вие не можете да ги пазите, защото историческото развитие на човѣчеството ги руши.

А. Кантарджиевъ (д): Всичко, което е дадено на свѣта като културна придобивка, е дадено отъ буржоазията. Вие какво дадохте? Освенъ насилия и кърви, нищо друго не дадохте! Вие унищожихте вѣковната руска култура, отъ която се възхищаваше цѣла Европа! (Възражения отъ работниците) Само кърви, само унищожение — това да-дохте вие!

П. Стоевъ (раб): Всички придобивки тукъ на работни- чeskата класа се осъществиха по пѣтя на една ожесто- чена борба съ васъ. Кolkото за Съветския съюзъ, позво- лете на една делегация да отиде тамъ и да види какво е направено.

А. Кантарджиевъ (д): Само унищожавате, само разру- шавате — нищо не създавате.

В. Мариновъ (д): По пѣтя на рушението, по който вие вървите, не може да се твори, г. Стоевъ!

П. Стоевъ (раб): По-нататкъ въ мотивитъ се говори, че Народното събрание и вносителитъ искатъ . . .

В. Мариновъ (д): Какво ви интересува този правил- никъ, нали вие сте противъ парламентаризма?

П. Стоевъ (раб): . . . дневницитъ на Народното съ- брание да се четатъ отъ народа, да могатъ да отиватъ до населението, до избирателитъ. Говори се, че единъ отъ мотивитъ за измѣнение на правилника билъ да се даде широка гласностъ, широко разпространение на дневни- цитъ, за да могатъ избирателитъ долу да знаятъ какво става тукъ. Същевременно, обаче, се прибавя единъ членъ, който казва, че когато нѣкой отъ депутатитъ го-вори . . .

В. Мариновъ (д): Нелепости като говори, естествено, ще му се отнеме думата.

П. Стоевъ (раб): . . . противъ държавнитъ работи, васъ когато критикуваме, председателътъ може да каже на сте- нографитъ: „Не записвайте!“ Ето какъ вие давате въз- можностъ избирателитъ да знаятъ какво се върши тукъ!

В. Мариновъ (д): Искате да ви позволимъ нелепости ли да приказвате?

П. Стоевъ (раб): Ако вие действително искате да до- ведете до знанието на маситъ какво се говори и какво се върши тукъ, недейте да конфискувате пресата на работни- чeskата класа. Нашитъ вестници, въ които ние печатаме речитъ, които ние произнасяме тукъ, се конфискуватъ, и по този начинъ не се дава възможностъ тѣ да стигнатъ до маситъ. Това показва, че на думи едно приказвате, а на дѣло друго вършите и че съ този пунктъ демагогствувате.

В. Мариновъ (д): Тукъ само речитъ ви конфискуватъ, а въ Русия нѣма въобще никаква опозиционна преса.

П. Стоевъ (раб): Ако вие искате да дадете възможностъ на избирателитъ да знаятъ какво се говори и върши тукъ, тогава давайте безплатно дневницитъ на избирателитъ.

В. Мариновъ (д): Да, но ние нѣмаме червонци. Нали това трѣбва да се плаща?

П. Стоевъ (раб): Това е все въ принципитъ на вашата демокрация. Дайте безплатно тия дневници и на избирате- литъ, защото болшинството отъ работниците и селянитъ днесъ нѣматъ два лева за кибритъ, а камоли 8—10—15 л., колкото струва единъ дневникъ. Следователно, желаемъ да вършите това, намалете цената на тия дневници, за да може да ги купуватъ избирателитъ, ако сте искрени при- върженици на този пунктъ.

А. Кантарджиевъ (д): Ако вашитъ избиратели знаятъ какво приказвате тукъ, главитъ ви ще счупятъ.

П. Стоевъ (раб): Успокойте се. И вашитъ избиратели одобряватъ нашитъ речи и позиции.

Азъ завършвамъ. Нашата парламентарна група, както това казаха и другаритъ Асенъ Бояджиевъ и Димитъръ Икономовъ, е решителенъ противникъ на всички реак- ционни измѣнения, които правите въ правилника.

Отъ мнозинството: Това го знаемъ.

П. Стоевъ (раб): Същевременно ние призоваваме работ- ницитъ и селянитъ да ни подкрепятъ, да се сплотятъ до единъ включително и вашитъ избиратели около насъ, за да разбиемъ тѣзи окови, които вие ежедневно ковете тукъ. Това е единствениятъ пѣтъ, по който тѣ ще могатъ да до- каратъ своето освобождение.

Т. Бошнаковъ (з): Вие претендирате, че сте идеалистъ. Ако сте идеалистъ, вие би трѣбвало да напустнете Парла- мента. Защо сега плачете за неговия правилникъ? Вие сте политически шарлатанинъ и правите само шарлатания тукъ!

П. Стоевъ (раб): Вашето предателство и измѣнничество го знаятъ долу и тѣ сж ви платили добре. Шарлатани сж измѣнницитъ на избирателитъ. (Възражения отъ мнозин- ството)

Но по-нататкъ. Тукъ се хвърлиха обвинения, че на- шата група се обявявала противъ измѣненията на прави- лника затуй, защото по такъвъ начинъ щѣли да бждатъ намалени паричнитъ вноски на парламентарната ни група къмъ партията. Трѣбва да ви подчертая, че нашата пар-

